

Servicehund

i Sverige år 2008

Om organisation, träning och att ha en servicehund i Sverige idag

Egen vald profil 200p
Hunden som yrke - steg 2
Forslundagymnasiet, Umeå

Iréne Sandström
Våren 2008

Innehållsförteckning

Inledning	3
Sammanfattning	4
Om servicehundar, utbildning och kostnader	5
Servicehund – vad är det?.....	5
Vilka är det som har servicehund?	6
Servicehund i Sverige - historik	6
Organisation idag	7
Vilka hundar kan bli servicehundar?.....	7
Inprovning.....	8
Utbildning	8
Examination.....	9
Att utbilda en servicehund kostar pengar	10
Tjänstetecken och regler för servicehundar.....	11
Intervjuer med servicehundsekipage	13
Lina och Preston	13
Anders och Lamberti	15
Anita och Elvis.....	17
Matte och Frasse.....	19
Aimie och Malva	21
Christina och Kevin	23
Sonja och Buster	25
Lena och Cartier.....	27
Anna-Karin och Zacke	29
Sammanfattning intervjuer.....	31
Träning av servicehundsmoment	32
Momentinläring Beatriz.....	32
Plocka ur tvättmaskinen och assistera vid hängandet av tvätten	32
Hämta pappersnäsduk	36
Hämta mobiltelefonen.....	37
Plocka upp saker med eller utan lasermarkering.....	38
Släcka och tända lyset.....	41
Dra av strumpor från fötterna	45
Dra igen ytterdörren	47
Öppna och stänga lådor	49
Bära klövjeväska	51
Praktikberättelse	53
Diskussion	59
Källförteckning	60
Bilaga 1	61

Inledning

Jag har valt att göra ett arbete om servicehundar därför att jag har hört talas om dem så mycket, men jag har aldrig fått träffa någon. Jag tyckte att de verkade göra ett underbart jobb och de tränas dessutom med metoder som jag gillar, dvs. mycket klickerträning.

Servicehundarna är en typ av hund i gruppen av assistanshundar. I den gruppen ingår även ledarhundarna som jag har tidigare erfarenhet av genom praktik på hundskolan i Sollefteå och genom att en väninna till mamma (tillika min barnflicka då jag var liten och klubbkamrat i brukshundklubben) har ledarhund och är inne på sin tredje eller fjärde nu. Jag älskar ledarhundarna, men det är nog en tuff marknad att träna ledarhund då man ska kunna leverera i stort sett färdiga hundar, vilket tar mycket träningstid i anspråk.

Servicehundarna har en markant växande marknad då fler och fler upptäcker dem och vilken nytta de gör. Ågarna till dessa hundar är förarna själva och instruktören behöver endast komma och vara instruktör för hund och förare under utbildningstiden. I och med att intresset för dessa hundar ökar snabbt så krävs det också fler och fler instruktörer. En liten tanke finns i mig att jag möjligen i framtiden utbildar mig till assistanshundsinstruktör...

För att få ett hum om hur det går till att träna upp en servicehund, hur och vad som ska tränas in, hur lång tid det kan ta osv. så bestämde jag mig för att själv träna en hund på servicehundsmoment.

Sammanfattning

Jag har nu sett vilken glädje servicehundarna ger sina ägare. De är så stolta över sina hundar och blir hundtränare med en duktig servicehund istället för enbart funktionshindrade. Istället för att folk tittar över deras huvuden eller låtsas som att dom inte riktigt finns så beundrar de nu och ler mot hunden som så lojalt går bredvid sin ägare.

Undantaget då de går in med sin hund i lokaler där det egentligen råder hundförbud. Där är det många som vill påpeka att det minsann är förbud mot att ha hund där. Ni skulle bara veta hur många tillrättavisare det finns där ute.

Jag har fått se servicehundar under utbildning i olika stadier, jag har fått se en examination och jag har fått följa med färdigutbildade hundar på restaurang och butiker. Det som saknas är att få se servicehundar jobba i sitt hem. Till exempel skulle det vara intressant att se någon hämta ved, hjälpa till med kläder osv.

Alla människor jag har mött har varit så otroligt trevliga och glada. Hundägare är vi allihopa liksom och det är hunden som står i centrum. Många är de som insjuknat i vuxen ålder men ändå håller humöret uppe och anser att i stort sett nästan ingenting är omöjligt.

Huvudsaken för de flesta servicehundar är att de kan klara alla möjliga miljöer, är arbetsglada och villiga att vara sin förare till lags.

Sedan, beroende på uppgift, ska de ha en lämplig storlek samt kunna och vilja bära olika saker. De ska också klara av barn som ramlar eller hundar som springer på dom utan att bli aggressiva. Det är inte så konstigt att Golden retriever är vanlig som servicehund...

FNA och SoS har liknande regler och uppfattningar om det mesta. Det som skiljer mest är upplägget av förarutbildningen där SoS samlar ihop en hel grupp av ekipage under helgutbildningar på en plats i Sverige, medan FNA skickar ut en instruktör till ekipaget på hemorten.

Att träna sin egen hund var både roligt och enkelt, men samtidigt jobbigt och svårt. Det blev många moment på en gång och utan hjälp var det lätt att fastna i vissa delar. Till slut löste sig dock det mesta och på någon månad till så tror jag att de flesta moment skulle sitta ganska säkert.

Det var kul att se att Beatriz fixade att hålla sig lugn och fin på centralstationen och klarade sitt moment även på bortaplan. Det är ju en av förutsättningarna för att hunden ska fungera som servicehund. Det är synd att hundar inte lever lika länge som oss, det hade varit trevligt att ha Beatriz som hjälp då jag blir pensionär... ☺

Om servicehundar, utbildning och kostnader

Servicehund – vad är det?

I Sverige finns idag en rad civila tjänstehundar. Civila tjänstehundar är de som jobbar civilt och alltså inte de traditionella tjänstehundarna. Som traditionella tjänstehundar räknas t.ex.:

Bevakningshundar

Räddningshundar

Polishundar

Likhundar

Narkotikahundar

Mögelsökshundar

De civila tjänstehundarna brukar också samlas under namnet assistanshundar. De arbetande hundar som ingår i den gruppen och som alla hjälper sin ägare som är handikappade på något vis är:

Ledarhundar som är sin synskadade ägares ögon.

Signalhundar är sin döva/hörselskadade ägares öron och tränas till att markera ljud på olika sätt.

Diabeteshundar tränas till att markera när ägarens blodsocker är för högt eller lågt och att t.ex. hämta druvsockertabletter.

Epilepsihundar tränas till att markera för ägaren när ett epilepsianfall är nära och att stanna intill sin ägare eller larma andra vid ett anfall.

Rehabhundar har liknande uppgifter som servicehundar, men har sitt namn från att ha blivit utbildade vid hundskolan i Sollefteå. Denna verksamhet är nu nerlagd.

Servicehundar tränas att hjälpa sin rörelsehindrade ägare med praktiska saker i vardagslivet. Det kan vara att t.ex. plocka upp saker från golvet, öppna och stänga dörrar, trycka på knappar till dörröppnare och belysning, hjälpa till att ta av kläder, kasta skräp i papperskorgen, betala i kassan i affären eller spola på toaletten. En viktig uppgift för många av servicehundarna är att de kan larma någon om det händer ägaren något, t.ex. om ägaren trillat ur rullstolen så kan hunden springa och hämta hjälp.

Och det är alltså servicehundar som detta arbete handlar om. Många hundar har fler än en titel och är t.ex. både signal- och servicehund eller epilepsi- och servicehund.

Förutom att assistera och larma sina ägare så är dessa hundar en oerhörd tillgång på andra sätt i sina ägares liv. Med en hund i huset har man någon att ta hand om, någon som blir glad av ens sällskap och älskar en villkorslöst, man kommer ut i friska luften och får det lättare socialt. Många upplever att andra människor nu tittar på hunden istället för att titta på dem och deras handikapp, vilket gör att det är trevligare att vistas ute. De flesta får förbättrat självförtroende av att ha en servicehund, mycket för att man kan visa andra att man lyckats träna upp sin hund till en duktig servicehund i stort sett på egen hand. En servicehund gör sin ägares liv bättre och lättare på alla sätt och vis.

Vilka är det som har servicehund?

För att få prova in sin hund till servicehund så krävs att man har ett dokumenterat handikapp eller funktionshinder där man kan ha nytta av en servicehund. Organisationerna kräver att man ska kunna visa upp ett läkarintyg på det.

Man ska ha möjlighet att ta hand om sin hund på ett bra sätt, dvs. den ska få promenader, mat och god omvårdnad.

Ägaren ska ha ett genuint hundintresse och intresse av att utbilda sin hund.

Många verkar tro att man måste sitta i rullstol för att räknas som rörelsehindrad. Så är det inte. Många som har servicehund kan gå själv men kan kanske inte böja ryggen alls eller hålla något i handen utan att tappa det. Och att man kan gå kortare sträckor betyder inte att man är fullt frisk. Man kanske sitter i rullstol två tredjedelar av dagen.

De allra flesta som har servicehund behöver hunden som hjälp för att arbeta i golvnivå som t.ex. att plocka upp saker och som hjälp för att hämta och bära saker. Många behöver också hunden som stöd om man ramlar och som draghjälp där det är jobbigt att ta sig fram, ex.vis trappor och uppförslut.

Service och Signalthundsförbundet har konstaterat inte mindre än 54 funktionshinder där hunden kan hjälpa till!

Servicehund i Sverige - historik

I England, Holland och USA har det sedan lång tid tillbaka funnits hundar som hjälper personer med funktionshinder på olika sätt. I Sverige har det sedan ganska många år tillbaka funnits ledarhundar för synskadade men servicehund är ett relativt nytt begrepp i vårt samhälle.

Våren 1989 startade en pilotutbildning med Manimalis som idétagare. Eftersom hundpsykolog Anders Hallgren på eget bevåg i ett hundträningsförsök tränat hunden Candy i diverse servicehundsmoment så tillfrågades och utsågs han och hans dåvarande sambo och tillika hundpsykolog Marie Hansson att vara ansvariga för projektet. Projektet resulterade i att bordercollietiken Lajban tillsammans med hennes rullstolsburne husse Leif Josephsson blev Sveriges första servicehundsekipage. En tid in i utbildningen av Lajban så introducerades den av Anders handplockade instruktören Marie Fogelquist i arbetet och hon fick så småningom ta över utbildningen. Under hösten 1989 var Lajban färdig servicehund och projektet avslutades.

Under hösten 1993 bildades Service- och Signalthundgruppen, som drevs av Nordiska Rehabiliteringsfonden (NRF) där bland andra Anders Hallgren och Marie Fogelquist ingick. Den här arbetsgruppen startade upp utbildning av service- och signalthundar och deras ägare. För att kunna etablera projektet bidrog Allmänna Arvsfonden med ekonomiska medel. NRF fick även stimulansbidrag från Socialstyrelsen för olika projekt. Service- och Signalthundgruppen var en icke-vinstdrivande organisation.

Projektet Service- och Signalhundgruppen avslutades 1998 och resultatet blev att ca 50 hundägare och deras hundar utbildats.

I Sverige fungerar idag utbildningen av servicehundar genom att hundägaren själv får utbilda sin hund med hjälp av personer som är utbildade assistanshundsinstruktörer från respektive förening. De två föreningarna är Svenska Service- och Signalhundsförbundet och Föreningen Nordiska Assistanshundar.

I alla andra länder där servicehundar förekommer är det företag eller föreningar som köper in, tar hand om och utbildar hunden tills den är färdigutbildad. Efter det säljs den till personer med handikapp i behov av en servicehund. Ofta specialanpassas hundens träning efter beställarens behov.

Organisation idag

Idag finns två organisationer i Sverige som provar in och examinerar servicehundar. Båda föreningarna utbildar instruktörer som hjälper hundägare att utbilda sina egna hundar.

Service- och Signalhundsförbundet - SoS

Många av de instruktörer och förare som varit med i projektet Service- och Signalhundgruppen tyckte det var tråkigt om allt bara skulle försvinna. Därför bildades 1 januari 1999 föreningen Svenska Service- och Signalhundsförbundet. Svenska Service- och Signalhundsförbundet är alltså ett resultat av det ovan nämnda projektet.

Föreningen Nordiska Assistanshundar - FNA

Föreningen Nordiska Assistanshundar (FNA) bildades den 14 februari år 2000 av några av de personer som en gång var med om att starta utbildningen av assistanshundar i Sverige. Några var tidigare aktiva i SoS men bildade nu en ny förening. Jag förmodar att det skedde på grund av att de ville ta lite olika vägar och hade lite skilda meningar i vissa frågor.

Vilka hundar kan bli servicehundar?

Den funktionshindrade måste ha en hund som tilltalar den och som passar för de arbetsuppgifter som den ska tränas till. Därför kanske en hund som fungerar utmärkt som servicehund hos sin ägare inte skulle fungera alls hos någon annan. Det gäller alltså att fundera på vilken typ av hund man gillar och vad man behöver den till.

Ska hunden t.ex. fungera som stöd vid uppresning om man ramlar eller som draghjälp i uppførsbackar så krävs det en viss storlek på hunden. Det kan också vara bra att välja en hundras som gärna bär saker om man vill att den ska plocka upp, hämta och bära saker mycket.

Servicehunden ska också förhålla sig lugn till sin omgivning och t.ex. inte vara aggressiv på andra hundar eller hugga ifrån sig om ett barn ramlar över den. Den ska ha en bra av- och påknapp för att kunna vänta passivt långa stunder och sedan hjälpa sin ägare i nästa sekund. En god koncentrationsförmåga är också bra och den ska ha en stor portion samarbetsvilja gentemot sin ägare. Den får inte ha några miljö- eller sociala rädslor. Det kan också vara jobbigt om hunden har för mycket viltintresse eller för stor jaktlust.

Mycket kan man träna upp hunden till att klara av, t.ex. att koppla av i stökiga miljöer, men det kan vara onödigt att skaffa en hund där man måste lägga ner onödigt mycket jobb. Man ska ju träna den till att bli servicehund också. Upptäcker man att valpen/unghunden t.ex. är skotträdd och har andra rädslor så kan det vara läge att fundera över om den är lämplig som servicehund.

Inprovning

Vid inprovningen tittar man på hunden och ägaren var för sig och tillsammans för att utröna om de är lämpliga kandidater för att påbörja utbildningen. FNA och SoS har något lika inprovningar, men det man tittar på är ungefär detsamma. Det som skiljer mest är att FNA har en personlig inprovning där en instruktör träffar ett enskilt ekipage på deras hemort så snart de vill provas in, medan SoS samlar alla intresserade ekipage på ett ställe i landet en helg på vissa i förväg bestämda datum vilka är ca två gånger per år.

Hunden ska vid inprovningen vara över ett år (och max tre år hos SoS eller max fyra år hos FNA) gammal och bör vara grundtränad så att den har god allmänlydnad. Man tittar på om hund och ägare har en god relation, dvs. om hunden verkar vilja vara tillsammans med sin ägare och lyda det ägaren säger.

Man vill se att hunden fungerar i samhället och inte tappar fokus på föraren vid vanliga störningsmoment, exempelvis möten med andra djur. Andra personer ska kunna hälsa på ägaren eller hunden utan att hunden blir arg eller vill fly, hunden ska komma på inkallning och ska kunna koppla av en längre stund. Hunden skall inte heller bli rädd för ljud.

För att få komma till inprovningen ska vissa andra krav hos hunden också vara uppfyllda.

- * Hunden ska vara höftledsröntgad, med resultatet A eller B.
- * Resultatet på armbågsröntgen ska vara utan anmärkning.
- * Hunden ska vara undersökt för eventuella rasbundna sjukdomar som ingår i Svenska kennelklubbens rasprogram och resultaten ska vara utan anmärkning. (SoS krav)
- * Hunden ska vara id-märkt enligt lagen om registrering av hundar.

Det är med andra ord inte helt lätt att klara inprovning och krav för utbildning till servicehund!

Utbildning

För båda organisationerna gäller att när inprovningen är klar med godkänt resultat så utses en personlig instruktör till ekipaget. Tillsammans lägger instruktören och föraren upp en utbildningsplan och går igenom vad som ska tränas. För att hunden ska få examineras efter utbildningen så krävs av föreningarna att instruktören är utbildad assistanshundsinstruktör.

Träningen sker både i hemmiljö och ute på olika platser i samhället. Hunden får sitt täcke som betyder "under utbildning". FNA har ett orange täcke som gäller både för hundar under utbildning och för

färdigutbildade hundar. Skillnaden är att under utbildningen så finns det broderat "under utbildning" på täcket, vilket sprättas bort när hunden är examinerad.

SoS har ett rött täcke som utbildningstäcke och efter examination får hunden ett gult täcke. Att hunden bär sitt utbildningstäcke innebär att den kan följa sin förare in i affärer etc. så att de kan träna i "verkligheten".

Täcket bär hunden endast när ekipaget tränar på offentliga platser eller platser där hundar normalt inte får vistas.

När inprovningen är avklarad med godkänt resultat, utser styrelsen en personlig instruktör till ekipaget. Instruktören och föraren lägger upp en utbildningsplan och går igenom vilka saker som ska tränas och var träningarna ska vara någonstans. Det är varierad träning i hemmiljö och på olika platser ute i samhället.

Föraren är den viktigaste resursen under utbildningen och tränar själv sin hund under hela utbildningstiden. Instruktören hjälper till att sätta upp träningsmål, visar hur man kan lära in olika moment, tar med ekipaget ut i samhället för miljöträning med mera. Instruktör och förare bör träffas minst en gång i månaden, mer ofta i början av utbildningen och mer ofta för oerfarna hundtränare. *SoS säger att i snitt så lägger varje instruktör ca 40 timmar per ekipage. Det finns inget minimum på antal träffar men instruktören måste se att ekipaget är moget för examen. Man träffas mellan en och fyra gånger per månad.*

SoS har en obligatorisk förarutbildning som är en helg lång efter cirka sex månader där alla ekipage träffas för att utbildas både praktiskt och teoretiskt. FNA har inga obligatoriska grupputbildningar under utbildningens gång, men brukar ha gruppträffar där flera ekipage kan träffas och träna med varandras hundar som störning samt få prata med andra i samma situation med en instruktör som hjälp. I övrigt tränar man enskilt med sin instruktör.

Träning av servicehundsmoment sker till stor del med hjälp av klickerträning och den träningsfilosofi som tillhör den. D.v.s. belöna rätt beteenden och nonchalera felaktiga i så stor utsträckning som möjligt.

När man börjar utbilda sin hund är det vanligt att man får hjälp av sin instruktör att lära sig om inläring, operant träning, klicker, stimuluskontroll och kriterium. Sedan går man över till att lära in att hälsa i handen, targets, targetstick, följsamhet och kontakt. Detta parallellt med lydning och specialmoment.

För nuvarande har FNA cirka 20 assistanshundsinstruktörer och SoS har cirka 40 stycken.

Examination

För hundar i SoS gäller att examination sker ett år efter inprovningen enligt deras planering. För hundar i FNA brukar examination göras ett till två år efter inprovning. Man kan dock säga att utbildningen tar ett till fyra år sammanlagt innan hunden är färdig.

För FNA gäller:

När man bedömer att ekipaget är redo för examen sker detta med två neutrala examinatorer (en "dokumenterat hundkunnig" och en "certifierad hundförare"). Deras uppgift är att bedöma ekipagets arbetsförmåga under någon timme i stadsmiljö, d.v.s. med krav på god lydning och flyt trots distraktioner. Dessutom ska hunden klara att utföra de specialmoment som man satt upp som mål. Efter examinationen sprättar man bort märket "under utbildning" på tjänstetäcket.

För SoS gäller:

Examen sker under en helg lördag – söndag, tillsammans med andra ekipage där hunden måste visa på en mycket god lydning och kunna alla moment som den ska hjälpa föraren med. Även under denna helg blir det en del teori och praktiska övningar i varierad miljö. Examen hålls av minst två SoS-

instruktörer. Efter avslutad examen med godkänt resultat, byts det röda utbildningstäcket ut mot ett gult tjänstetäcke som visar att hunden nu är färdigutbildad och i tjänst.

För SoS gäller också att man sedan varje år har ett så kallat årsprov som görs ett år efter examen och därefter varje år under hundens tjänstgöringstid. Detta för att se att hund och förare upprätthåller sina kunskaper. Årsprovet hålls av minst två SoS-instruktörer. Det ger enligt dem även föraren ett tillfälle att få lite extra träningsstöd av instruktörerna.

När hunden fyllt 10 år går den i pension, dvs. den blir "emeritus" och får som tack en emeritusmedalj (SoS) för lång och trogen tjänst. Är hunden frisk kan den fortsätta vara aktiv, men får ej bära täcke.

I dagsläget finns cirka 90-150 servicehundar examinerade eller under utbildning i Sverige.

Att utbilda en servicehund kostar pengar

Det kostar mellan 10 000 – 40 000 kronor att utbilda en servicehund. Då tillkommer alla kostnader för inköp av hund och allt det som en hund kostar att ha i vanliga fall samt resor och husrum i samband med utbildning.

Variationen i kostnaden beror framförallt på hur mycket instruktörshjälp man behöver under utbildningen. Vissa kan träna hunden mestadels på egen hand och behöver i stort sett bara betala för inprovning, täcken och examination, medan andra behöver mycket guidning och hjälp under inläring och träning och får betala för många instruktörstimmar.

Att träna för instruktör kostar cirka 350-400 kronor per timme och i vanliga fall tränar man två timmar per tillfälle då man tränar på hemorten. Om man träffas en gång per månad under ett år, vilket är minimum, blir det en kostnad på cirka 10 000 kronor.

Hos FNA betalar man en klumpsumma för inprovning, täcke och examination på 2 500 kronor. Inprovning och examination är lika med ungefär två halvdagar.

Hos SoS betalar man en 10 000 kronor för inprovning, förarutbildning och examination vilket är lika med tre helgers utbildning. Varje förare har ett konto hos SoS som redovisas av instruktören varje månad. Enligt dem kostar det vanligen 20 000 - 30 000 kr att utbilda en service- eller signalhund.

För att ha råd att utbilda sina hundar söker ägarna i dagsläget pengar ur olika fonder. De flesta tar också pengar ur sin egen kassa, tar banklån eller lyckas få sponsorer, antingen privata eller företag.

Under flera år hade Svenska kennelklubben en fond som blivande assistanshundsförare har kunnat söka pengar ur. Den hette Assistanshundsfonden och insamlingen till den startade år 2004. Pengarna till fonden har kommit från biljettintäkter från SKK:s stora utställning i december, lotteriförsäljning samt gåvor och donationer från företag och privatpersoner.

Nu har denna fond lagts ner och sista datum att söka pengar ur den var 2008-02-28. I nämnden för fonden har en person ur FNA, en person ur SoS samt Ulf Uddman och Annika Klang från SKK suttit. De har fördelat pengar till de som bäst behövt dem, många har blivit utan pengar, en del har fått mindre summor och en del har fått större summor. Av de jag har pratat med har flera fått 5 000, en del 10 000 och några har fått 15 000 kronor. Mer pengar har man fått om hunden varit ung, om föraren har stora handikapp och om de verkar behöva mycket hjälp under utbildningen.

Under de år som assistanshundsfonden funnits har man delat ut 1,2 miljoner kronor till cirka 100 ekipage.

Orsaken till att SKK lägger ner fonden sägs vara att man vill få fram statliga bidrag till servicehundarna, precis som för ledarhundarna. Om fonden finns kvar ser inte staten behovet av statliga bidrag till detta.

Vid flera tillfällen har problematiken tagits upp i Socialdepartementets budgetförberedande arbete. Flera riksdagsledamöter har under årens lopp motionerat i frågan, men det är först under senare tid som departementet har börjat utreda frågan på allvar. Målsättningen är nu att man ska kunna lägga ett förslag till budgetpropositionen hösten 2008. "Jag hoppas att det denna gång blir allvar och inte bara en massa prat. Vi är förstås glada över att vi har kunnat bistå ekonomiskt till utbildningen av assistanshundar och naturligtvis mycket tacksamma för de pengar som har skänkts till fonden. Men de människor som har behov av en assistanshund skall inte behöva vara beroende av allmosor" säger Ulf Uddman, Svenska kennelklubben.

I dagsläget, efter att assistanshundsfonden lagts ner och innan socialdepartementet tagit upp frågan så rekommenderar SoS och FNA hundägarna att söka pengar ur andra fonder såsom Lions, Solsticken, diakoni, DHR, hemkommunen. Ofta finns också lokala fonder som förarna aktivt själva får ta reda på.

Tjänstetecken och regler för servicehundar

Som sagts tidigare så får hunden ett utbildningstäckte efter inprovning. Från och med godkänd inprovning har alltså hunden detta tjänstetäckte då man vistas i allmänna miljöer då hunden jobbar som servicehund. Täcket är en signal om att det är en arbetande hund, precis som den vita selen för ledarhundar. Hunden vet att den jobbar när den har på sig det och att man måste vara lydig och koncentrerad på sin förare. Allmänheten förstår (förhoppningsvis) att man inte ska störa denna hund för att den jobbar. Tecknet innebär också att man kan ta med sig hunden in i offentliga miljöer där det egentligen råder hundförbud. Man har dock inga egentliga lagar på sin sida, utan det är upp till varje kommun (genom den kommunala ordningsstadgan) och butik att tillåta eller förbjuda.

Livsmedelslagen (som styr över restauranger m.m.) har en paragraf som lyder: *18 § Hundar, katter eller andra ovidkommande djur får inte medföras eller tillåtas uppehålla sig i livsmedelslokal. SLV FS 1998:6*

118 § första stycke anges att vissa djur som kan anses ovidkommande inte får medföras eller tillåtas uppehålla sig i livsmedelslokal. Föreståndare för serveringslokal kan dock tillåta att ledarhund får medföras av syndskadad och att service- och signalhund får medföras av funktionshindrad i serveringslokal. Sådana hundar anses inte som ovidkommande djur i serveringslokaler. SLV FS 1998:6

Tyvärr är inte alla kommuner eller alla affärer och företag tillräckligt insatta i detta med servicehund ännu och kan därför helt förbjuda servicehunden att komma med in. För att ge servicehunden samma status som ledarhunden krävs fortfarande mer information. För att underlätta har det författats ett färdigt brev att skriva ut och skriva under för de servicehundsägare som vill tillskriva sin hemkommun. *Se bilaga 1.*

Förutom att kommunicera med sin hemkommun så tjänar man också på att ha en vänlig kommunikation med personal och ägare på butiker, restauranger och övriga platser som man vill besöka med sin servicehund. Att börja bråka för att få ta med hunden in brukar inte hjälpa, det går bättre om man informerar om vad det är för hund och vad den gör samt att visa hänsyn mot sina medmänniskor. Vill man t.ex. äta på restaurang så kan man höra efter så att man kan sitta så långt ifrån en eventuell hundallergiker som möjligt.

Vanliga undantag som medges i den kommunala ordningsstadgan är befrielse från upplockningstvång, befrielse från koppeltvång och så då att hunden får medföras på ytor som annars är hundförbjudna. I övrigt har assistanshundsägarna samma skyldighet som andra att ta hand om sin hund och att visa hänsyn till omgivningen.

Som servicehundsägare ser man också till att täcket åker av hunden så snart den inte behöver jobba så att hunden får koppla av och rasta sig och leka precis som en vanlig hund.

Intervjuer med servicehundsekipage

Lina och Preston

Bor: Sundsvall

Hundens namn, ras, ålder och status: Preston, Golden retriever, 5 år.

Examinerad servicehund genom FNA 2007.

Är det din första servicehund?

Det är min första servicehund. Har dock haft andra hundar tidigare såsom Schäfer, Lapphund och Golden.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Ja

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Han var åtta veckor

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Det kändes som ett självklart val. Golden har en lämplig storlek och jag gillade rasen sedan tidigare då familjen haft en Golden på foder från Hundskolan som sedan blev ledarhund.

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Ja, han klarar fler specialmoment och har mer arbetskapacitet än vad jag trodde. Min egen rehabilitering gick mycket fortare tack vare honom.

På vilket vis finansierade du utbildningen?

SKK:s assistanshundsfond och banklån. Finansierade även utbildningen till assistanshundsinstruktör via banklån för fyra år sedan.

På vilket vis hjälper din hund dig?

Han bär i mun och på rygg i klövjeväska, är draghjälp i uppförslut, drar vagn, är stöd vid uppresning, hämtar och plockar upp saker, tänder och släcker lampor, öppnar och stänger lådor och skåp, hämtar ved och hämtar telefonen.

Är extra ögon på kurs, hjälper oroliga hundar.

Larmar mig när jag har ont, buffar på mig om jag t.ex. sitter vid datorn och glömmet bort tiden. Han kommer självmant och ligger intill mig i sängen och värmer mig då jag har ont av nervsmärtor.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

Sedan han var cirka åtta och en halv vecka gammal då jag började med att förstärka apporteringen genom byteshandel.

Jag räknade honom som "klar" för cirka ett år sedan då han kunde dra och bära tyngre saker.

Vem har du haft som instruktör och hur tycker du att utbildningen har gått?

Jag hade Cilla Danielsson på Hundens hus i Stockholm som instruktör men tränade mycket själv. Är nöjd med vår utbildning.

Anders och Lamberti

Bor: Centrala Stockholm

Hundens namn, ras, ålder och status: Lamberti, Golden retriever, 2 år.

Examinerad servicehund genom FNA 2008-04-21.

Är det din första servicehund?

Ja, det är faktiskt vår allra första hund.

Matte har dock häst och vi har också en katt.

Skaffade ni hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Nej. Vi kom på tanken efter att ha gått en valpkurs för Eva Bodfäldt som var mycket inspirerande.

Hur gammal var hunden då ni skaffade den?

Han var åtta veckor.

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Det är en stor hund, vilket vi ville ha. De verkade också vara en lämplig ras, jag (matte) ringde runt och frågade ganska många innan vi till slut bestämde oss.

Har era förväntningar på denna hund infriats?

Ja, gånger tusen.

På vilket vis har ni finansierat utbildningen?

Vi sökte och fick pengar från SKK:s assistanshundsfond (15 000 kr).

På vilket vis hjälper och ska din hund hjälpa dig?

Plocka upp krycka, telefon och andra saker. Dra husse framåt då det går tungt, vara stöd vid uppresande. Öppna och stänga dörrar, dra av strumpor, hämta saker och springa bud.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

Apportering har vi tränat sedan han var valp, stödträning m.m. började vi med för cirka ett år sedan.

Vem har du haft som instruktör och hur tycker du att utbildningen har gått?

Vi har haft Cilla Danielsson på Hundens hus här i Stockholm som instruktör. Idag klarade vi examinationen med Karolina som examinator och vi är nöjda med utbildningen. Matte har stått för en ganska stor del av utbildningen av Lamberti.

Anita och Elvis

Bor: Ekerö, Stockholm

Hundens namn, ras, ålder och status: Elvis, Golden retriever, 5 år. Kullbror med Linas Preston.

Är under utbildning till servicehund genom FNA.

Är det din första servicehund?

Ja, men jag har haft andra hundar förut, såsom Schäfer och Grand danois.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Nej. Det var Lina med Elvis bror Preston som inspirerade oss till att börja träna.

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Han var åtta veckor.

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Det stod mellan Schäfer och Golden. Det blev Golden med tanke på att jag har barn som tar tid och att jag inte skulle ha tillräckligt med tid för att fostra en Schäfer.

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Absolut

På vilket vis finansierar du utbildningen?

Jag har sökt och fått pengar från SKK:s assistanshundsfond, fick 5 000 kronor och nu söker jag pengar från andra fonder också.

På vilket vis hjälper och ska din hund hjälpa dig?

Han ska plocka upp, hämta och bära. Jag använder laserpekare.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

I sju månader.

Vem har du som instruktör och hur tycker du att utbildningen går?

Jag har Karolina Humleblom från Hundens hus i Sundsvall som instruktör. Vi träffas och har en gruppträning och en enskild träning varje månad. Varje träff är cirka två timmar. Jag tycker att det går bra.

Matte och Frasse

Bor: Nacka, Stockholm

Hundens namn, ras, ålder och status: Frasse, Golden retriever, 2 år.

Under utbildning till servicehund genom FNA.

Är det din första servicehund?

Ja, det är min första hund överhuvudtaget.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Ja

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Han kom som omplaceringshund via uppfödaren vid nio månaders ålder. Uppfödaren var väldigt tillmötesgående och erbjöd sig exempelvis att röntga hunden innan överlåtelsen.

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Den passade bra med tanke på arbetsuppgifterna och min tidigare i stort sett obefintliga hundvana.

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Kunde inte ha fått bättre hund.

På vilket finansierar du utbildningen?

SKK:s assistanshundsfond samt privata sponsorer.

På vilket vis hjälper och ska din hund hjälpa dig?

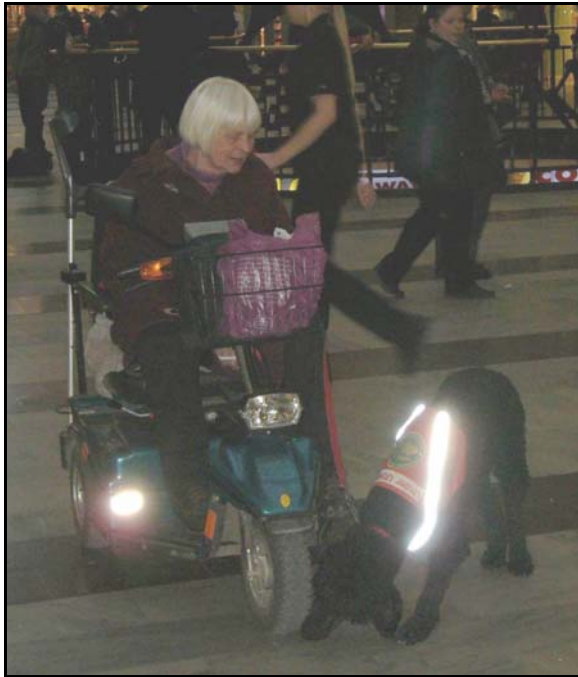
Han ska plocka upp, bära och hämta saker, vara stöd om husse ramlar, säga till om mobilen ringer och hämta den. Larma någon annan om husse inte tar sig upp.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

Vi hade inprovning i slutet av januari i år och har tränat mer intensivt sen dess. Att plocka upp saker har vi tränat sedan dag ett.

Vem har du som instruktör och hur tycker du att utbildningen går?

Vi har Karolina Humleblom från Hundens hus i Sundsvall som instruktör. Utbildningen går bara bra.

Aimie och Malva

Bor: Märsta, Stockholm

Hundens namn, ras, ålder och status: Malva, Storpudel, 4 år.

Under utbildning till servicehund genom FNA.

Är det din första servicehund?

Ja, men jag har haft många hundar av alla möjliga raser tidigare, från tax till Newfoundland.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Jag hade en tanke på det, men hon inprovades inte förrän hon var fyra år. Jag kände inte till föreningen förut.

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Hon var åtta veckor.

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Jag ville ha en ras som var frisk och veterinären sa att pudlar är friska.

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Mer än väl, hon är jätteduktig på att känna och läsa av mig.

På vilket vis finansierar du utbildningen?

Jag ska söka pengar från fonder nu, men det är för sent för att söka från SKK:s assistanshundsfond. Sista datum för att söka från den var 2008-02-28.

På vilket vis hjälper och ska din hund hjälpa dig?

Hon ska plocka upp saker, bära och hämta. Tända och släcka lyset.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

Hela hennes liv, men via föreningen började vi alldeles nyss.

Vem har du som instruktör och hur tycker du att utbildningen går?

Vi har Karolina Humleblom från Hundens hus i Sundsvall som instruktör. Hittills tycker jag att det går bara bra.

Christina och Kevin

Bor: Granlo, Sundsvall

Hundens namn, ras, ålder och status: Kevin, Cavalier king charles spaniel, knappt 2 år. Har precis börjat sin utbildning till servicehund via FNA.

Är det din första servicehund?

Ja, men jag har haft Cavalierer i 20 år nu. Jag har två till där hemma.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Nej. Jag gick kurs på Hundens hus här i Sundsvall och fick därigenom upp ögonen för möjligheten.

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Han var åtta veckor.

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Det bara blev så och nu har jag helt fastnat för rasen, det finns ingen annan.

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Ja

På vilket vis finansierar du utbildningen?

Jag har fått 10 000 kronor från SKK:s assistanshundsfond och så ska jag söka pengar från fler fonder.

På vilket vis hjälper och ska din hund hjälpa dig?

Han ska lära sig att bära, hämta och plocka upp saker, leta igen och komma med mobilen, ta ur tvättmaskinen och tända och släcka lyset.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

I ett par veckor bara

Vem har du som instruktör och hur tycker du att utbildningen går?

Jag har Karolina Humleblom på Hundens hus i Sundsvall som instruktör och hittills är jag jättenöjd.

Sonja och Buster

Bor: Härnösand

Hundens namn, ras, ålder och status: Buster, blandras Wheaten/Golden/Schäfer, 3 år.

Examinerad servicehund genom FNA 2007.

Är det din första servicehund?

Ja, det är min första hund överhuvudtaget.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Jag hade en tanke att han skulle kunna hjälpa till, men inte att han skulle bli servicehund.

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Han var nio veckor.

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Ren okunskap. Jag ville ha en Wheaten terrier, men såg en annons på Blocket om Wheaten-blandisar i Stockholm och så blev det en sådan.

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Absolut, han är duktigare och klarar mer än vad vi trodde. Han är pigg och arbetsglad.

På vilket vis finansierade ni er utbildning?

Vi sökte och fick pengar från SKK:s assistanshundsfond och så fick vi använda en del privata pengar.

På vilket vis hjälper din hund dig?

Han bär både i mun och på rygg i klövjeväska, hämtar, plockar upp i stort sett allt. Klär av mig kläder.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

Vi började med det hösten 2006 och så examinerades han ett år senare.

Vem har du haft som instruktör och hur tycker du att utbildningen har gått?

Jag var på Härnösands brukshundklubb och fick en broschyr om Åsa Tova Berghs (Servicehundsförare och författare) "Hundraelvan" (gård med hundaktiviter). Där blev jag och Buster inprovade.

Jag tycker det är så roligt så jag har fastnat som aktiv i FNA!

Lena och Cartier Intervju via e-post

Bor: Burträsk

Hundens namn, ras, ålder och status: Cartier, Golden retriever, 5 år.

Under utbildning till servicehund genom SoS

Är det din första servicehund?

Ja, men jag har haft hund sedan 1974 då jag fick en Schäfer. Innan Cartier har jag haft två andra Golden retriever.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Nej! Men på grund av min sjukdom reumatism och mitt byte av höfterna, där man inte får böja sig mer än 90grader så lärde jag själv Cartier att ta av mej sockorna och plocka upp det jag tappade.

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Två månader

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Har haft 2 golden tidigare!

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Ja!

På vilket vis finansierar ni er utbildning?

Assistanshundsfonden SKK. Jag fick 15 000 vid starten och 5 000 extra nu.

På vilket vis hjälper och ska din hund hjälpa dig?

Drar av strumporna, öppna och stänga dörrar och lådor. Hämta ved, telefon, nycklar på kommando. Hämta, bära och plocka upp det mesta.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

Var i maj-07 och gjorde inprovningen i Flämslätt, vilket är 97 mil enkel väg (körde bil). Jag började träna Cartier under juli-07 hemma. Just nu brukar jag och instruktören träffas en gång i veckan. Hon blir färdig assistanshundsinstruktör den 16 maj nu i år.

Vem har du som instruktör och hur tycker du att utbildningen går?

Det finns ingen instruktör här uppe än. Jag fick telefoninformation av Ing-Britt Fogelberg i början, sen började en hundpsykolog att komma hit med inriktning på att utbilda sig till instruktör.

Utbildningen har gått bra fastän det har varit vinter, kallt att vara ute och träna socialt. Vissa moment har blivit mindre tränade pga. ej utbildad hjälp.

Examination gör vi eventuellt i september i år och det är nog alla i vår grupp som examineras då, men proven är i södra Sverige.

Anna-Karin och Zacke Intervju via e-post

Bor: Malmberget

Hundens namn, ras, ålder och status: Zacke, Golden retriever, 7 år.

Examinerad servicehund genom SoS (2004).

Är det din första servicehund?

Ja, men jag har haft många andra hundar tidigare. Har uppfödning av Chihuahua.

Skaffade du hunden med tanke på att den skulle bli servicehund?

Ja, jag skaffade honom enbart för denna anledning. Men till saken hör att jag alltid drömt om att ha Golden Retriever.

Hur gammal var hunden då du skaffade den?

Han var valp alltså 8 veckor.

Hur kommer det sig att det blev denna ras?

Som jag svarade under första frågan så var det en dröm som gick i uppfyllelse, men även för att jag vet att Golden är en tacksam ras att lära.

Har dina förväntningar på denna hund infriats?

Ja med råge. I början trodde jag inte att det skulle fungera men när han väl lärde sig det första momentet så var det som att allting släppte det spelade nästan ingen roll vad jag försökte lära honom han fixade det efter ett tag.

På vilket vis finansierade ni er utbildning?

Med egna pengar och från fonder. Tyvärr har jag aldrig fått någonting från assistanshundsfonden. Jag har fått totalt 5000 kr från kyrkans fonder här uppe i Norrbotten, det är det enda.

På vilket vis hjälper din hund dig?

Han tar upp/hämtar saker, klär av mig enklare plagg, öppnar/stänger dörrar, larmar (hämtar hjälp av assistent eller husse när han inte kan fixa det åt mig), tänder/släcker lampor.

Hur länge har ni tränat specifika servicemoment?

På hösten 2003 bar det av med bil till Markaryd (enkel väg 162 mil) för inprovning till servicehundsutbildningen hos Service och Signalhundsförbundet.

Det första momentet tog längst tid men när han väl hade löst den så var det precis som allting föll på plats mycket snabbare. Det första momentet tog nog 1 vecka men sedan var det kortare och kortare tid för varje moment.

Men samtidigt som han lärde sig nya var man tvungen att träna det han redan hade fixat så att han inte glömde bort någonting.

Vem har du haft som instruktör och hur tycker du att utbildningen har gått?

Jag har haft Margareta Kauppi från Kiruna som instruktör. Det ingick i kostnaden för utbildningen, cirka var tredje vecka kom hon hem till mig för träning mm. Utbildningen har gått jättebra tycker jag själv i alla fall men det som har varit lite tråkigt är att man har varit så ensam. Det hade varit roligare om man hade varit fler.

Examinationen kunde vi lösa så att jag betalade för två personer (SoS-instruktörer) som gjorde resan upp hit till mig så jag gjorde examensprovet här i hemmiljö, det är ju trots allt här han ska fungera.

Tyvärr har jag nu fått ta beslutet att Zacke får gå i pension eftersom han inte är frisk.

Sammanfattning intervjuer

Jag har intervjuat nio personer som alla har eller ska ha sina hundar som servicehundar. Ingen av dem har några extra uppgifter som diabetes, signal eller epilepsihund.

Sju personer utbildar eller har utbildat via föreningen FNA och två stycken via SoS.

Fyra av dem bor i Stockholm, två i Sundsvall, en i Härnösand, en i Burträsk och en i Malmberget.

Jag har inriktat min intervju på hundägandet, träningen och utbildningen då jag trodde att det skulle vara det som skulle vara lättast för hundägarna att svara på. Jag har alltså inte frågat om ägarnas funktionshinder. Detta verkar ha varit en fördom från min sida då alla jag pratat med gärna berättat om sina funktionshinder och eventuella sjukdomar. En lärdom för mig till nästa gång. Men tyvärr finns alltså inte ägarnas funktionshinder med i denna intervju då jag inte förstod detta förrän efter hälften av intervjuerna.

Alla hundägare har varit otroligt trevliga och glada och har utan protester svarat på mina frågor. Inställningen från de intervjuade har varit att det är jättekul att jag gör ett projektarbete om servicehundar. Intervjuerna gick med andra ord mycket lättare att göra än vad jag hade trott. Tyvärr gjordes vissa intervjuer under tidspress vilket gör att de har kortare svar.

- Alla utom en har köpt sina hundar som valpar.
- Tre stycken är förstagångshundägare.
- Alla har sin första servicehund.
- Tre stycken skaffade denna hund med en klar plan att den skulle bli servicehund. Bland de övriga väcktes tanken så småningom, ofta genom att man träffade på någon som hade servicehund eller var assistanshundsinstruktör.
- Alla är otroligt nöjda med sina hundar.
- Sju av nio har fått ekonomisk hjälp av SKK:s assistanshundsfond.
- Alla hundar ska hjälpa sina ägare med att plocka upp, hämta och bära alla möjliga saker. Vanligt är också att de ska hjälpa till att öppna och stänga dörrar och lådor, dra av strumpor och tända och släcka lyset. Några ska kunna hämta hjälp om det behövs eller vara stöd vid uppresning och draghjälp i uppforsbackar.
- Alla är nöjda med utbildningen och sina instruktörer även om de två från norra Norrland säkert gärna hade sluppit att resa så långt.

Träning av servicehundsmoment

För att få en bild av hur man lär in de olika momenten som en servicehund behöver kunna så bestämde jag mig för att själv träna en av mina egna hundar. Beatriz kändes som en lämplig kandidat då hon är duktig på att bära saker i munnen, ta sig fram samt är lugn i stökiga miljöer. Hon är också van vid targets och klickerträning av olika slag.

Beatriz är en åtta år gammal tik av rasen Japanese Chin som är ganska flitigt tränad på många olika saker sedan tidigare. Hon har alltså en stor träningsvana och en ganska bra uthållighet och är arbetsglad av naturen. Speciellt om man får godsaker som belöning.

Mitt mål har aldrig varit att hon ska bli en examinerad servicehund då många saker talar emot det. För det första så är jag inte funktionshindrad och för det andra så har Beatriz HD C/D samt klarar inte av att barn ramlar över henne eller att främmande hundar rusar på henne utan att visa aggressiva beteenden.

Hon är alltså bara en hund för mig att träna på hur jag ska träna.

Det krävdes en hel del planering innan vi satte igång och tränade. Dels så hade jag ingen aning om hur och vad som skulle tränas och dels så är detta med servicehundsträning en materialsport. Efterhand har jag klurat ut lösningar och material. Nya moment har kommit till efter vägen och vissa moment har bytt utseende.

De flesta momenten och de där i ingående delarna är klickertränade, till större delen mycket operant inlärd, ibland med viss vägledning av mig.

Momentinläring Beatriz

Planering, material, mål, träningslogg samt status i dagsläget.
Om det inte står något annat så har träningen skett hemma i lägenheten.

Vi har tränat fler gånger än vad som nämns här, men jag har tagit med tillfällena som kännetecknar inläringen i momentet och som visar på händelseförloppet i träningen. T.ex. så kan vi ha tränat på samma lilla moment flera dagar i följd på liknande sätt och då är det inte alltid det nämns här nedan.

Bokstäverna i träningsloggarna betyder

T = träningsmål

S = status efter träning

K = kommentarer

Plocka ur tvättmaskinen och assistera vid hängandet av tvätten

Material som behövs

- Låg tvättkorg så B slipper hoppa ner i korgen för att hämta upp kläder.
- Brödback.
- Tamp att fästa i vagn/tvättkorg för B att dra i (lädertamp).
- Något att ställa tvättkorgen på så att korgen går att dra för hunden från tvättmaskinen till tvättställningen. Fyra stycken hjulanordningar fästa i hörnen på korgen.

Så ska det se ut

Beatriz plockar tvätt ur tvättmaskinen och lägger i den låga tvättkorgen. Den har hjul och en tamp så att Beatriz sedan kan dra tvättkorgen till mig vid tvättlinorna. Där plockar hon sedan tvätten ur korgen och lägger i mitt knä så att jag kan hänga upp den. Vagnen har vi för den skull att större klädesplagg annars skull dras efter golvet på väg till mitt knä.

Ordinlärning

"Tvätten" för att plocka tvätten ur maskinen och lägga i brödbacken.

"Ta i" för att ta tag i tampen och dra backen mot mig.

"Får jag" för att ta tvätt ur backen och lägga i mitt knä.

Träningsplan

En sak i taget, men parallellt, för att sedan slutligen sätta ihop det till en hel kedja av beteenden.

Träningslogg

Vecka 5

T: Få hunden att ta torr "tvätt" ur brödbacken och bestämt lägga i mitt knä, dvs. hon måste stå på bakbenen och lägga upp tvätten i mitt knä.

S: Beatriz kan nu ta större, torra tygsaker ur brödbacken på kommandot "får jag". Hon bär till mig, ställer sig på bakbenen och överlämnar i min hand som ligger i mitt knä. Jag sitter på en stol för att efterlikna en rullstolsbunden. Behöver fortfarande kommandot "tryck" ibland för att hon ska vara helt säker på avlämnandet i min hand uppe i knät.

K: Första försöket med socka från golvet går galant på enbart kommandot "får jag", visning på socken och handen som target i mitt knä. Jag sitter i en stol. Sedan blir hon tveksam och jag lägger in tryckträning utan föremål för att förenkla, dvs. på kommandot "tryck" ska hon trycka nosen i min hand.

Efter det visar jag på socken på golvet, säger "får jag", håller handen i mitt knä och säger "tryck". Upprepar 7-8 ggr, även med vante samt båda på golvet samtidigt och avlämning efter varandra.

Går över till att lägga "tvätten" i brödbacken och även det fungerar.

Byter till större tvätt som är en tygkasse. Först har hon greppproblem då hon absolut ska stå på kassen i backen samtidigt som hon försöker lyfta den. Efter beröm då hon griper utan att stå i brödbacken på påsen så har hon förstått hur hon ska göra och både greppar, bär och avlämnar den stora tygkassen i mitt knä.

Vecka 6

T: Få hunden att ta blöt tvätt ur brödbacken som nu har hjul och alltså rör sig då man puttar i den eller kliver i den.

S: Att kläderna var blöta gjorde ingenting, hon kom så fint med dom i mitt knä. Däremot har hon en tendens att hoppa ner i backen när hon ska hämta kläderna vilket är väldigt onödigt. Hon har inga problem med att backen rör på sig.

K: Jag måste träna bort att hon hoppar ner på kläderna i backen när hon ska hämta dom. Om golvytan är större så kommer tvättkorgen att halka iväg ganska långt varje gång hon hoppar i och ur den. Dessutom är det svårare för henne att greppa kläderna på ett bra sätt när hon står på dom samtidigt.

Vecka 7

T: Få hunden att dra "tvättkorgen" mot mig, backandes, med hjälp av en lädertamp fäst på "tvättkorgens" kortsida på kommandot "ta i"

S: Träningsmålet nåddes på denna session. Återstår att se om hon minns vid nästa repetition.

K: Helt naturligt drog hon backen mot mig. Skönt att inte stöta på några som helst svårigheter. Kommandot "ta i" har hon lärt sig vid dörrstängningen och hon överförde det kommandot till denna lädertamp utan vidare.

Vid nästa tillfälle ska jag se om hon kan dra den mot mig då jag sitter ner på en stol på olika platser i rummet.

Vecka 10

T: Hunden ska dra backen baklänges mot mig

S: Bra

K: Vi behöver större yta att träna på egentligen, det blir bara att par drag innan hon är framme vid mig. Men hon förstår bra att hon ska dra den mot mig.

T: Hunden ska dra backen till mig och sedan ge mig tvätten som är i den i mitt knä.

S: Mycket fint.

K: Otroligt fint. Fortfarande tendenser att hoppa ner i backen då hon ska hämta tvätten, men både att dra backen till mig samt lämna tvätten i mitt knä gick väldigt smidigt.

T: Ta tvätt ur tvättmaskinen i tvättstugan i hyreshusets källare + Dra backen längre sträckor

S: Backdragningen bra, plocka tvätt från tvättmaskinen inte bra.

K: Inga problem att dra backen flera meter nere i tvättstugan.

Stora problem att plocka tvätten ur tvättmaskinen och ner i backen. Hunden vill gärna hoppa in i tvättrummet vilket inte fungerar så bra. Hon har också väldigt svårt för att lägga ner tvätt i backen utan vill absolut ge den till mig. Inte så konstigt efter all lämnat träning. Stackars hunden blev helt frustrerad och vi fick sluta träningen fastän allt kändes fel.

Vecka 11

T: Hunden ska kunna lägga i tvätt i backen

S: Ganska osäkert och hunden gör det onödigt jobbigt för sig

K: Eftersom hunden kunnat "städa" och lagt leksaker i en korg sedan många år så trodde jag inte att detta skulle vara svårt. Det är det. Förmodligen eftersom hon nu är så tränad på att det alltid är jag som ska ha alla saker som hon bär på.

Under denna träning har jag suttit på golvet och belönat för varje gång hon lagt en strumpa i backen. Det känns dock fortfarande osäkert och mera jobbigt än roligt för hunden. Vi ska fortsätta denna träning och nästa gång ska jag skicka ut henne till backen så att mitt knä inte blir någon dragning.

T: Att få hunden att lägga en strumpa i backen utan att göra det så krångligt för sig

S: Bättre. Flera gånger innan vi slutade tog hon strumpan och lade den i backen utan att hoppa i själv och hon släppte den ner i backen.

K: Jag tror att myntet trillade ner för henne lite nu. Man skulle inte göra cirkuskonster med en strumpa i munnen utan endast lägga den i backen... Tyvärr lyckades jag klicka någon gång då hon hoppade ner i backen och någon gång då hon inte släppte strumpan ännu, men fyra gånger på slutet tog hon sockan och lade den fint i backen. Denna gång stod jag upp, pekade på strumpan, pekade på backen och skickade dit henne med att säga "tvätten". Vi fortsätter öva på liknande sätt nästa gång.

Vecka 13

T: Säkert utförande av nerläggande av tvätt i backen

S: Bättre, i hälften av fallen tänker hon rätt vid kommandot

K: För att få till en liknande situation som vid urtagning ur tvättmaskinen ställde jag backen framför en pall. På pallen la jag klädesplagget/tvätten. Endast ett. Därmed blir vinklarna desamma som vi tvättmaskinen sedan. För att hon inte skall frestas att plocka det redan plockade plagget ur backen så tränar jag endast med ett plagg.

Vecka 14

T: Säkert nerläggande av tvätt i backen, två plagg.

S: Säkrare än innan förra veckans träning, men fortfarande dras hon till tvätten som redan är i backen.

K: För att få bort vanan att snegla mot tvätten i backen ska jag prova att lära av henne den vanan genom att alltid hålla för den tvätten några gånger.

Vecka 15

T: Säkert nerläggande av tvätt i backen, två plagg

S: Känns helt säkert, dock med min arm som hinder för den tidigare iplockade tvätten.

K: Kommer att fortsätta visa rätt väg tills hon är helt bombsäker på kommandot "tvätten".

Vecka 16

T: Plocka plaggen ur tvättmaskinen i källaren utan att byta

S: Blev genast mer osäkert

K: Fungerar genast sämre nu när vi bytt miljö. Då jag håller för plagget i backen försöker hon flera gånger ändå ta det. Hon hoppar några gånger in i tvättmaskinen och försöker med lite olika andra saker.

T: Tränar vidare på att inte byta

S: Går bättre.

K: Jag kommer inte att be henne ge mig något ur backen förrän vi sätter ihop hela momentet på slutet. Hon måste få in att det är att lämna tvätten i backen som är det som ger belöning!

Status vecka 20

Beatriz plockar en begränsad mängd tvätt av mindre storlek ur tvättmaskinen ner i backen på kommando "tvätten". Är fortfarande lite sugen på att plocka redan nerplockad tvätt ur backen istället för att ta nästa plagg ur tvättmaskinen.

När hon ska dra vagnen får hon ibland lite stress då hon egentligen hellre skulle vilja ge mig tvätten i knät. I övrigt se film.

Hämta pappersnäsduk

Material som behövs

Kleenex-kartonger.

Så ska det se ut

Gå och dra ur en näsduk ur kleenex-kartong på marknivå eller uppe på något där hon når och sedan komma och lägga den i mitt knä var jag än är i förhållande till näsdukarna

Ordinlärning

"Snuva"

Träningsplan

Tidigare inlärt moment. Repetition samt försvårning av momentet genom att ha Kleenex-asken långt ifrån (flera rum bort) samt uppställd uppe på en möbel.

Träningslogg

Vecka 7

T: Få hunden att hämta en Kleenex till mig på kommandot "snuva" då jag befinner mig i annat rum än Kleenex-asken

S: Kleenex-asken på kontoret och hon kan hämta till köket samt precis runt hörnet till vardagsrummet. Lämnar omedelbart spontant i min hand i mitt knä.

K: Detta är något som vi tränade in en kväll i höstas men sedan har vi inte tränat mer än den kvällen. Jag fick börja med lite repetition för att hon skulle komma ihåg vad hon skulle göra. Hon började med att tro att hon skulle öppna asken som ett inslaget paket och var helt vild. Då jag visat att hon skulle ta upp näsduken kom hon ihåg övningen men inte kommandot. Jag gjorde en snabb stegring från att lämna i min hand alldeles bredvid asken, till min hand då jag stod, till min hand då jag satt, till min hand ute i korridoren, till mitt knä då jag satt i köket och sedan i min hand i vardagsrummet.

Hunden hann bli lite trött på slutet, men innan hon blev trött så satt både kommando och utförandet perfekt. Någon till repetition och sedan upprätthållande av kunskaperna så tror jag att det sitter.

Vecka 10

T: Hålla kunskaperna vid liv

S: Ser bra ut!

K: Måste fortsätta hålla detta moment vid liv så att hon aktivt letar reda på näsdukarna när hon hör kommandot. Enbart lugn träning utan konkurrens eftersom hon annars har en tendens att riva ur flera näsdukar ur asken och gärna riva i dom lite...

Vecka 17

T: Se om momentet fungerar på bortaplan (på praktik i Sundsvall)

S: Kommandot och förståelsen för vad hon skulle göra fanns där, men hon skojade till det lite genom att vilja döda alla näsdukar vid utdragningen...

K: Lina kommenterade att man kanske inte brukar ha näsdukar stående på golvet... Jag kommer att träna in att Beatriz kan hoppa upp på någon möbel och ta näsduk

Status vecka 20

Beatriz förstår ordet bra, men kanske inte bombsäkert om man inte ger någon retning överhuvudtaget innan. Hon kan hoppa upp på sin IKEA-pall och ta näsduk ur en kartong som är fasttejpad så att den inte flyger iväg då hon drar upp en näsduk.

Hämta mobiltelefonen

Material som behövs

Min mobiltelefon

Lädertamp att fästa i telefonen så att den går att bära för B.

Så ska det se ut

På kommando ska B leta reda på telefonen och komma och lägga den i mitt knä. Förutsätter att jag alltid bara lägger telefonen där hon kan nå den. Hon bör slå på luktsinnet för att hitta den.

Ordinlärning

"Telefonen"

Träningsplan

Döpa telefonen, lägga den i annat rum då hon är med och namnge den. Efterhand får hon söka reda på den själv där den brukar ligga.

Träningslogg

Vecka 14

Har precis kommit på att Beatriz ska kunna hämta min mobiltelefon specifikt på ordet "telefonen". Fäster lilla lädertampen i telefonen och klickar för att hon tar upp den i tampen. Utökar med att hon ska ge mig den i mitt knä.

Vecka 15

Namngivning av telefonen. Säger "telefonen" då Beatriz är med, lämnar telefonen, tar med hunden där vi inte ser den och säger "telefonen". Efter ett par sekunders fundering så hämtar hon telefonen. Repeterar på olika platser runt om i lägenheten.

Vecka 18

Repeterar lätt övning med namngivning av telefonen. Fungerar bra.

Sätter sedan hunden och tar med mig telefonen och lägger i ett rum. Skickar henne med kommando "telefonen". Hon förstår, söker mest med ögonen, men hittar den och levererar.

Vecka 19

Börjar med att repetera vad telefonen heter. Går sedan utom synhåll i lägenheten och lägger telefonen upp på vardagsrumsbordet med lädertampen över kanten. Beatriz får inte vara på borden i vanliga fall så det ska bli spännande att se om löser uppgiften.

Haha, hon klev minsann upp på bordet och tog telefonen!

Provar likadant med köksbordet och det blir samma resultat där.

Vecka 20

Repetition av föregående veckas träning men denna gång är telefonen gömd i soffan och i ryggsäcken. Det tar en stund för henne att hitta, men sedan levererar hon telefonen jättestarkt i mitt knä.

Plocka upp saker med eller utan lasermarkering

Material som behövs

Diverse föremål att plocka upp

Laserpekare

Så ska det se ut

Om jag pekar på ett föremål och kommenderar så ska hon plocka upp det och lägga det i min hand i mitt knä. Med hjälp av laserpekaren kan jag hjälpa henne att ta rätt föremål på längre avstånd eller där det finns flera saker att välja på.

Hon ska kunna plocka upp det mesta, från mynt och kreditkort till klädesplagg.

Ordinlärning

"Får jag" – Plocka upp föremålet jag lyser på/pekar på/har tappat och lägga det i mitt knä

Träningsplan

Beatriz ska först lära sig att sätta nosen på den röda punkten, följa den som en target och nästan trycka på den då den är stilla.

Sedan lägger jag föremål och klickar så fort hon är på pricken på föremålet. Sedan ska hon ta upp och leverera föremålet med pricken på till mig. Föremålen kan vara vad som helst som är fysiskt möjliga att lyfta för henne och hon ska kunna plocka ut rätt föremål bland flera andra på olika avstånd.

Hon ska också kunna ta upp föremål enbart med hjälp av att jag tittar och pekar med handen på det.

Träningslogg

Vecka 6

T: Få hunden att intressera sig för och gärna använda nosen mot den röda pricken från laserpekaren.

S: En stressad hund som i 50 % av fallen siktar in sig på laserpekaren i min hand och 40 % av gångerna hittar och duttar på pricken på golvet. I 10 % av gångerna gnäller hon utan att agera.

K: Jag tror att jag ska stå upp nästa gång och skymma laserpekaren i min hand med en duk så att den inte syns. Målet är att hon på kommandot "får jag" ska leta upp pricken och plocka upp det jag pekar på. Även riktningen dit jag tittar blir en hjälp.

Vecka 7

T: Lokalisera saker som jag pekar på

S: Mycket mindre stress än utan saker

K: Eftersom stressen verkar komma då jag pekar på ett tomt golv så kör vi från och med nu enbart med saker att fokusera på då jag pekar. Hon vill gärna titta på pekaren istället för på golvnivå. Nästa gång ska jag ha henne bakom pekaren då jag pekar.

Vecka 8

T: Få hunden att fokusera på var pricken på golvet är och gärna lyfta upp det föremålet

S: Bättre fokus. Hon vill automatiskt ge mig föremålet i mitt knä så fokus på pricken är det som behöver tränas.

K: Hon fick nu sitta i mitt knä och titta ut över golvet där jag lagt diverse föremål (5 st.). Fortfarande ville hon titta på pekaren i min hand men såg nu bättre var pricken var utan att gå upp i stress. Det blir

dock jobbigt för henne att hoppa upp och ner i mitt knä hela tiden så det känns som att det vore bra om hon kunde vara vid min sida istället.

Hon plockar upp allt, från nycklar och pennor till lädertrossar och lägger i min hand i mitt knä genom att ställa sig på bakbenen mot mig.

T: Hunden på golvet, vid min sida, ska kunna fokusera utan att stressa upp, var jag pekar.

S: nte bättre än innan

K: Ska sätta något på laserpekaren nu så att den röda pricken inte syns på den. Det är den som stör!

Vecka 11

T: Hunden ska plocka upp saker genom att se var den röda pricken är. Ska inte bry sig om själva laserpekaren, bara pricken och var jag tittar.

S: Bättre. Följer oftast pricken med blicken, men fastnar lika ofta med blicken mot mina händer

K: Jag satte först en tub av papper ytterst på pekaren för att det röda ljuset inte skulle synas så bra. Det hjälpte inte, hon ville söka upp det ljuset ändå. Då tog jag en halsduk och la över hela min underarm och pekaren vilket gjorde att hon inte glodde på pekaren men ändå hade för mycket uppmärksamhet åt det hållet.

Försökte göra lugna urvalsövningar där hon fick sitta vid min högra sida, jag berömde henne då hon tittade på pricken på golvet och hon fick sitta kvar och titta tills pricken var på ett föremål innan jag sa "får jag". Vi fortsätter och gör likadant nästa gång också så får vi se om hon kan släppa pekarfixeringen.

Vecka 13

T: Fokusering av pricken

S: Stress men bättre prickfokus

K: B fick inte gå från min sida förrän hon fokuserade på pricken. Det hann bli ett nytt kommando – "var är pricken". Då hon fokuserade på pricken på golvet fick hon gå iväg och dutta och få klick.

Vecka 15

T: Fokusering av pricken med föremål att plocka in

S: En aning stress, men ändå bättre prickfokus än förut. Nu blev problemet föremålen istället, hon tar fel fast hon fokuserar rätt.

K: Hon tittar mindre och mindre på laserpekaren i min hand. Fokuserar pricken, följer den, jag släpper hunden då hon ser på vilket föremål pricken är. Oftast tar hon rätt föremål men flera gånger byter hon föremål precis innan hon griper. Varför?

Vecka 17

T: Kontrollera status med Lina som åskådare på praktik i Sundsvall

S: Precis som tidigare vill hon byta föremål precis då hon kommer fram. Bra fokus på pricken annars.

K: Lina tycker att jag har gjort det för svårt för B, att jag borde ha föremålen längre ifrån varandra ett långt tag framöver för att B ska slippa göra fel och bli osäker. Hon undrar också varför jag ber B fokusera på pricken innan jag släpper iväg henne. Tycker att jag ska henne friare så att hon kan bli ledsagad av pricken över stora rum osv. Jag håller med. Provar genast att ha större avstånd mellan föremålen och då fungerar det bra.

Vecka 18

T: Säkerhet i vilket föremål man ska ta

S: Jättefint

K: Större mellanrum mellan föremålen och jag kommenderar inte B att sitta kvar hos mig och fokusera vilket kanske bara bli pressande. Det känns genast mycket trevligare. Måste dock ha henna att titta åt rätt håll från början för att hon inte ska titta in i laserpekaren istället.

Status vecka 20

Fortfarande kan det bli lite stress då jag använder laserpekaren, men hon förstår bättre och bättre att det är en vägvisare och inget man behöver jaga som en tok.

Hon kan plocka upp mynt och kreditkort, men beroende på underlag är det mer eller mindre besvärligt. Hon kan ta rätt föremål av ungefär fem som ligger inom en kvadratmeter ett par meter bort om jag pekar med laserpekaren.

Hon älskar att komma och lämna saker i mitt knä. Kommandot "Får jag" verkar sitta ganska bra.

Att bli ledsagad av laserpekaren verkar bli mer och mer naturligt. Fortfarande har jag en svart bit papper fasttejpad ytterst på pekaren för att undvika att Beatriz tittar efter det röda ljuset i den. Men det gör hon mindre och mindre.

Släcka och tända lyset

Material som behövs

Lysknapp av lämplig modell

Pall för att B ska nå upp

Så ska det se ut

På kommando och eventuellt med hjälp av laserpekaren ska hunden hoppa upp på pallen och trycka en gång på lysknappen så att den skiftar läge.

Ordinlärning

"Lampa"

Träningsplan

Blev ändrad under resans gång. Vi började med att träna med två skilda kommandon för att tända och släcka. Vi hade då en "spak" fastsatt på lysknappen där hon fick lära sig att trycka uppåt underifrån med nosen för "lyse på" och trycka med hakan ovanifrån nedåt för att släcka "tryck". Efter Sundsvall övergick vi till att vara utan spak och enbart ha ett kommando.

Hon ska nu trycka med nosen på den del av lysknappen som buktar utåt och ska alltså bara trycka så det blir ETT klick i knappen. Vi började alltså med att döpa ETT klick till "lampa" vecka 17. Sedan skulle upp på pallen läggas till så att det inkluderades i kommandot. Även kunna använda laserpekaren som riktningshjälp.

Träningslogg

Vecka 6

T: Få hunden att putta på dutten ytterst på pinnen jag fäst på strömbrytaren så att pinnen går uppåt och lyset blir "på".

S: Har lagt till kommandot "lyse på" och hunden gör på slutet av övningen rätt 9 gånger av 10

K: Vi övade två gånger med paus för annan träning mellan. Några gånger provade hon att bita på dutten, några gånger provade hon att sätta framtassarna på strömbrytaren, men eftersom det inte lönade sig gick hon tillbaka till en uppåtrörelse med nosen. Hon blev fantastiskt säker på att dutta uppåt så att lyset slog på. Vi ska fortsätta en gång till med enbart "lyse på" innan det blir "lyse av" också.

Strömbrytaren har jag hållit i knähöjd på mig själv.

T: Att få hunden att pressa sin haka mot min handflata på kommandot "hakan".

S: Vill ofta blanda in tassarna, vilket inte är så konstigt med tanke på vår tidigare träning med tassarbete. Doppar mer hakan i min hand än pressar. Ibland får vi till det riktigt bra.

K: Det krävs en omgång till av denna träning i enbart min hand innan vi blandar in strömbrytaren. Jag vill ha in mer bestämt hakarbete innan jag är nöjd.

Så småningom är tanken att jag ska använda handen och kommandot och använda min hand som target för strömbrytaren när strömmen ska slås av. Pinnen ska då tryckas neråt av hundens haka. Kommandot ska bli "lyse av".

T: Säkrare "lyse på" på strömbrytaren och säkrare "hakan" i min hand

S: "Lyse på" känns i stort sett färdigt! Mycket bättre procenttal på lyckade försök på "hakan"

K: Vid nästa tillfälle ska jag prova att lägga "hakan" till strömbrytaren så att vi får till ett "lyse av".

T: Repetition av "lyse på".

S: På slutet säkert

K: Börjar med att vara osäker på hur hon exakt ska göra och provar många gånger med att ta dutten i munnen. På slutet har hon fått in sin rätta teknik med ett puttande uppåt med nosen igen. Tydligt krävs fler repetitioner för att hon ska ha rätt målbild omedelbart.

Vecka 7

T: Repetition/lägeskoll av "lyse på" samt Lägga till kommandot "tryck" för att släcka lyset

S: Ganska säker, ca 90 % på "lyse på", kan trycka lysknappen neråt på kommandot "tryck" utan att jag behöver ha min hand på spaken.

K: Det är väldigt roligt med lysknappen tycker Beatriz. Nu har hon börjat höra och lägga märke till klicket som blir i strömbrytaren då hon antingen duttar uppåt eller trycker neråt. Det var inga större problem att få till haktrycket neråt på spaken. Frågan är väl inlärdd signalen är. Nästa övning blir enbart "tryck" och inget "lyse på" för att se om hon kan göra sina rörelser mer distinkta.

Idag avslutade jag träningstillfället med varannan gång "tryck" och varannan gång "lyse på" vilket fungerade, men kanske mest beroende på strömbrytarens klick och mindre beroende på mina signaler?

T: Träning av säkerhet på kommandon

S: Något förbättrad säkerhet på "lyse på", lite mer förvirring angående "lyse av" Som nu får heta "tryck"!

K: Det blev stor förvirring idag över tryck-kommandot och hunden blev stressad, använde hela kroppen, hann både släcka och tända i samma rörelse osv. Gick tillbaka och tränade tryck i handen och överföring till spaken, men hon var helt enkelt för stressad vid detta tillfälle.

Vecka 8

T: Övning av tryck i min hand med hakan

S: Hon trycker bra med hakan i min hand, tar till tass ibland, men börjar förstå vad hon ska göra

K: Lätt att klicka fel där hon lyfter någon tass! Sedan får man arbeta bort tassarna igen...

T: Översätta trycket i min hand till lysknappsspaken

S: Förvirrat. Hon vill såklart helst trycka hakan i min hand och struntar i var hon har lysknappsspaken

K: Hon vill gärna bara dutta lysspaken uppåt nu, vi får jobba på enbart trycket neråt framöver

Vecka 9

T: Jobba på att trycka på spaken

S: Ingen ordning alls. Hon har svårt att översätta trycket till spaken och vill mest bara röra spaken upp och ner

K: Extra target till detta?

Vecka 10

T: Trycka hakan mot liten target – pappersbit

S: Halvdant

K: Jag vill ju gärna lägga lappen på något eftersom det är svårt att tvärdoppa hakan på golvet om hon inte ligger. Var jag än lägger pappersbiten så blir mitt knä, handen, annat mer tydligt än pappersbiten, vilket märks när jag flyttar lappen. Provar sätta lappen på spaken nästa gång...

Vecka 11

T: Få hunden att se papperslappen (targeten) på lysspaken samt att trycka hakan mot den

S: Bättre, men kräver lugn hund och få upprepningar för att hunden inte ska flippa ur och trycka spaken upp och ner.

K: Detta moment börjar kännas svårt! Kanske man skulle ha haft en tryckknapp istället och bara fått hunden att trycka en gång oberoende av om lyset var på eller av?

Eftersom det är så himla kul med "lyse på" så tror jag inte att det skadar att den träningen inte hålls igång. Vi fortsätter med att trycka neråt så länge. Kör på papperslappen nästa gång också med målet att riva ned den till nästan obefintlig sedan.

T: Hunden ska trycka på lysspaken med pappersbiten på

S: Trycker på spaken i ca 80 % av tillfällena

K: Jag har övergett hakan. Nu ska hon trycka uppe på spaken där det just nu sitter en blå pappersbit. Om hon trycker med nos, mun eller haka spelar inte så stor roll. Huvudsaken är att hon med säkerhet trycker UPPE på spaken och inte från sidan, underifrån eller längst ner. Eftersom hon fortfarande gärna provar att trycka upp spaken som i "lyse på" så fortsätter vi att endast trycka neråt utan att blanda in det roligare "lyse på" på ett tag ännu.

Vecka 13

T: Bättre tryck nedåt på spaken

S: Frustration från både mig och hunden

K: Jag tror att vi får nöja oss med att tända lyset... När jag tränat nedåttryckningar 50 gånger och sedan råkar belöna en gång för nosdutt uppåt så blir det nosduttar uppåt de 20 följande gångerna. Jobbigt för hunden att skilja på vad som ska göras och nosduttar uppåt är ju ännu så länge sååå mycket roligare.

Vecka 17

T: Få hjälp av Lina i Sundsvall med andra ögon på denna träning

S: Problemet är löst!

K: Lina undrade varför jag hade en spak på lysknappen och varför jag skulle ha två skilda kommandon. Jaaa... svarade jag, tanten på filmen hade ju det... Genast slet jag bort spaken och provade att få B att trycka med nosen på knappen så att den skiftade läge. På bara en liten stund hade hon fattat galoppen och tryckte sin nos mot knappen. Numera ska hon alltså trycka en gång på lysknappen så att den skiftar läge oavsett vilket läge den är i.

Vecka 18

T: Träning av att trycka en gång och inläring av kommando "Lampa"

S: Det blir dubbelklick ibland och tassförsök någon gång, men i det stora hela väldigt bra. Gör rätt i ca 70 % av gångerna.

K: Oj, vad mycket enklare detta moment blev tycker både jag och B!

T: B ska kunna hoppa upp på IKEA-pallen och där trycka på lysknappen som är fäst på väggen.

S: Blir lite för ivrig ibland, både lysknapp och pall är roliga.

K: Det blir fortsatt ordinlärning, skick med ord och laserpekare på detta moment. Måste vara duktig på att klicka så att hon inte får belöning för dubbel eller trippelklick.

Status vecka 20

När B är lugn uppfattar hon lätt kommandot, är hon stressad så hör hon inte på en gång utan behöver lite vägvisning i form av armpek och/eller laserpekare.

I framtiden kommer hon att behöva veta vilken lampknapp hon ska till så att visa var hon ska kännas inte fel.

Jag har bytt rum för lysknappen några gånger. Huvudsakliga träningen med pallen har skett på kontoret men dagen för filminspelningen flyttade jag den till sovrummet.

Fortfarande kan hon ibland, speciellt första gången då hon är ivrig, dubbelklicka eller trippelklicka på lysknappen. Jag förmodar att det skulle bli enklare för Beatriz att förstå om hon verkligen tände och släckte taklampan.

Dra av strumpor från fötterna

Material som behövs

Sockor som inte sitter alltför hårt på mina fötter

Så ska det se ut

På kommando och med handtecken mot någon av mina fötter ska Beatriz dra av mig sockan och sedan lägga den i mitt knä.

Ordinlärning

"Sockar"

Träningsplan

Få hunden att ta med munnen längst ut på sockorna, ta i mer och mer och dra bakåt. Lägga strumpan i mitt knä då hon dragit av den. Allt på ett kommando.

Träningslogg

Vecka 10

T: Få hunden att förstå att hon ska dra längst ut på min strumpa

S: Känns nästan färdigt!

K: Fick jobba länge innan hon förstod att hon skulle fokusera på mina fötter, dom fanns liksom inte. Efter att dels ha klickat för att hon var i närheten/sneglade på min fot samt dragit av mig nästan hela strumpan och agerat leksak med den så fick hon intresse. Sedan gick det så bra att jag inte kunde låta bli att fortsätta!

Hon fick dra av från nästan helt avdragen strumpa och automatiskt kom hon och ville lägga den i mitt knä.

Sedan satte jag på mig strumpan mer och mer och hon fick dra hårdare och hårdare för att få av den.

Till slut la jag även på kommandot "socka" med ett pek av min hand mot aktuell fot.

Jag använder ganska löst sittande strumpor för att det inte ska bli helt omöjligt att dra av dom.

T: Fortsatt träning av att dra av mina strumpor

S: Jättebra!

K: Hittills har jag hasat upp mina byxben lite för att sockorna ska bli mer tydliga. Nästa gång ska jag låta bli det och se om hon fokuserar in mina fötter.

Vecka 11

T: Hunden ska dra av mig sockorna på kommandot "socka"

S: Mycket bra

Jag hasade inte upp mina byxben denna gång, utan höjde endast foten och sa "socka". Hon drog genast av mig sockan och la den i mitt knä! 😊

K: Provade även att ta på mig sockorna, gå till köket och sätta mig där (för att hon inte skulle se att jag precis drog på mig sockorna) och gjorde samma sak. Gick lika bra det!

Nästa gång ska jag ta på mig sockorna ett bra tag innan då hunden inte är i träningsläge och se om hon ändå är med på noterna.

Vecka 13

T: Olika miljöer, samma sockor, så lite synliga signaler som möjligt

S: Riktigt bra, hon tar i och tycker att det är roligt

K: Himmel vad sockorna suger fast på mina fötter, jag har visst ständigt för varma fötter. Beatriz får ofta ta i rätt rejält för att få sockorna över mina hälar.

Vecka 16

T: Någon annan kan be att få sina sockor avtagna

S: Gick bra!

K: Lite tveksamt först, men det var husse som ville få sockorna avdragna och det gick bara bra då hon förstod att kommandot gällde även andras fötter.

Eftersom hon tycker att det är så pass roligt så skulle hon säkert dra av andra sockorna också, men det är nog inte så många som vill bli utsatta...

Vecka 17

T: Kontroll av Lina i Sundsvall

S: Fungerade bra även i främmande miljö

K: Här hade inte Lina några kommentarer om förbättringar. Hon tyckte att det såg bra ut och att B jobbade på bra.

Status vecka 20

Ett roligt moment tycker Beatriz! Hon snappar fort upp kommandot även om hon inte har direktretning av att jag pysslat med sockorna.

Dra igen ytterdörren

Material som behövs

Lång tamp att fästa i dörrhandtaget på insidan

Så ska det se ut

På kommando och med riktningshjälp ska Beatriz ta tag i tampen och dra hårt bakåt och därmed dra igen ytterdörren.

Ordinlärning

"Ta i"

Träningsplan

Ta tampen i munnen, dra i tampen medan jag håller emot, backa och dra. Ta tag i tampen då den sitter fast i dörren och jag inte håller i, dra i den bakåt. Dra hårdare. Dra tills dörren smäller igen.

Träningslogg

Vecka 6

T: Få hunden att på kommandot "ta i" ta tag i en lång flätad tamp av fleece som jag håller i samt dra bakåt.

S: Hon tar tag i tampen på ungefär 50 % av försöken. När hon tar tag i tampen drar hon bakåt de flesta gångerna. Har inte lagt på kommandot riktigt ännu. Hon får ta tag när hon vill. Oftast blir det när jag drar tampen lite mot mig själv innan hon greppar.

K: Det krävs några fler träningstillfällen innan hon är säker på att greppa samt dra bakåt utan att jag omedelbart ger henne dragmotstånd. Hon verkar dock förstå ganska bra att det är kampbackning som gäller för att få belöning. Att ta en lång slapp tamp utan att jag bjuder henne den verkar vara svårigheten.

T: Hunden ska ta i tampen och dra ordentligt på kommandot "ta i"

S: Hon tar tampen utan att jag viftar med den och drar i den tills jag är nöjd. Har nu så att hon tar i och drar med tre ryck i tampen innan jag klickar.

K: Fantastiska hund! Nästa tillfälle ska jag prova att fästa tampen i dörrhandtaget, dock med dörren stängd.

T: Hunden ska dra ordentligt i tampen bakåt med tampen fäst i dörren.

S: Hon har dragit ordentligt i tampen med den fäst i dörren några gånger.

K: Var jag befinner mig i förhållande till hund och tamp har större betydelse än vad jag tänkt på. Det tog även några försök innan hon tog tampen direkt från där den hänger utan att jag tagit i den och visat fram den. Just nu står jag med min framsida mot tamp och hund. Förhoppningsvis ska jag kunna stå jämsides med hunden eller bakom hunden så småningom.

Vecka 7

T: Hunden ska kunna dra bakåt i tampen trots att jag inte tar i tampen samt befinner mig bakom ryggen på henne.

S: Hon griper tampen på samma ställe, just där den tar i golvet, på kommandot "ta i" och flera gånger drar hon ordentligt i den bakåt mot mig. Sista fem minuterna lyckas hon 50/50.

K: När Beatriz fick in en lyckträff genom att ta tag i tampen och dra den rätt efter många misslyckade försök så tog hon fasta på detta och grep sedan tampen på exakt samma ställe alla gånger efter det. I början var hon väldigt undrande över uppgiften då jag inte hjälpte henne så mycket, i slutet tyckte hon att uppgiften var riktigt rolig. Att ha rumpan mot mig och arbeta är inte så lätt, men hon är verkligen på G nu.

T: Hunden ska kunna dra igen en något öppen dörr

S: Hunden kan dra igen en öppen dörr

K: Något tveksam innan hon kom igång med att dra i tampen, men sedan drog hon klockrent fem gånger i rad med stängd dörr. Öppnade dörren något och hon drog igen den utan problem. Öppnade dörren lite till och åter igen drog hon igen utan problem. Öppnade dörren på vi d gavel och hon drog igen dörren med så stor kraft att det dånade i trapphuset. Duktig hund!

Momentet känns i stort sett klart. Ska lägga till att jag sitter på kontorsstol i hallen nästa gång och sedan krävs det nog bara repetitioner.

Vecka 8

T: Repetition av att dra igen dörren med tampen så jag står bakom hunden

S: Säker!

K: Nästa gång ska jag sitta ner på min "rullstol".

Hon tar nu alltid tag i tampen just där den möter golvet, vilket är jättebra. Det är så roligt att dra i tampen att hon nästan inte släpper den när jag klickar! ☺

Vecka 10

T: Hunden ska dra igen dörren på kommandot "ta i" då jag sitter med min "rullstol" i hallen så att hon endast har en några decimeter bred korridor att jobba i.

S: Finemang!

K: Det var faktiskt inga problem alls detta! I fortsättningen endast repetitioner av detta.

Vecka 17

T: Visa Lina i Sundsvall i för hunden ny miljö

S: Det gick bara bra att dra igen dörrar på andra ställen också

K: Dumma jag lyckades inte sätta fast tampen på dörren ordentligt så den flög loss så fort B drog i den två gånger. Tredje gången gillt drog B ändå och dörren stängdes, om än inte med samma kraftfulla igendragning som hemma (vilket kanske bara var bra). Lina tyckte att B var duktig och hade inget att tillägga.

Status vecka 20

Beatriz kommer ihåg det här momentet bra. Åsynen av tampen och mitt kommando "Ta i" gör att hon kommer ihåg sin uppgift trots att det gått veckor sedan hon gjorde det sist. Att jag sitter i vägen med min "rullstol" har ingen betydelse.

Öppna och stänga lådor

Material som behövs

- Laserpekare
- Lådor i lämplig höjd
- Tampar att dra i

Så ska det se ut

På kommando och med hjälp av laserpekare ska hunden ta tag i tamp och dra ut en låda.

På kommando och med hjälp av laserpekare ska hunden trycka med nosen på en låda och stänga den.

Ordinlärning

"Ta i"

"Tryck"

Träningsplan

Parallellt träna att dra i fleecetamp för att öppna lådan och att trycka på lådan för att stänga den utan störning av varandra.

Fleecetamp som ser ut som den som sitter på ytterdörren borde ge bra "ta i" associationer. Trycka igen ska tränas med target som stegvis tas bort.

Vecka 18

T: Hunden ska kunna dra i en mindre tamp på en låda

S: Lite klurigt men hunden har kommit på hur den ska göra

K: Kom på detta moment lite sent, men som jag trodde så hjälpte den gröna fleecetampen till att visa vad hon skulle göra. Det svåra blir nog att få henne att dra bakåt och lagom hårt.

T: Få hunden att trycka på en låda i lagom höjd så att den skjuts inåt

S: Efter en ganska lång stund börjar det se bra ut

K: Svårt att få hunden att förstå vad jag ville att hon skulle göra. Target fungerade inte då jag satte fast den på lådan, då ville hon bara äta upp den eller krasa ner den. I hand och på golv kunde hon trycka på min target med nosen. Efter en lång stund gav jag upp target och försökte klicka in nosduttar på lådan istället, vilket lyckades några gånger.

T: Få hunden att trycka på en låda i lagom höjd så att den skjuts inåt

S: Polletten har trillat ner!

K: Efter några försiktiga nosduttar fick vi in ett lyckokast då hon tryckte på lådan så att den rörde på sig. Stor jackpot som lönade sig då hon snart försökte med samma sak igen.

Vecka 19

T: Fortsatt lådtryckning där hon ska kunna förstå mitt kommando "tryck"

S: Det blir bättre och bättre

K: Att ha dragtampen på samma låda samtidigt som vi tränar på att trycka in lådan blir jättestor störning! Använder laserpekaren för att visa var på lådan hon kan trycka.

T: Kunna utföra utdragning och intryckning av lådan i följd

S: Helt okej, tampen lockar då hon ska trycka, men hon kan välja

K: Detta blir fortsatt övning en vecka till

Status vecka 20

Hon kan oftast välja bort dragtampen då jag ber henne trycka in lådan. Går lättast att trycka om jag har pekat med laserpekaren på en punkt åt henne. Hon har lätt för att ta i för mycket då hon ska dra ut lådan vilket gör att den blir svår att trycka in sedan. Att dra iampen går oftast på första försöket.

Bära klövjeväska

Material som behövs

Klövjeväska

Så ska det se ut

Hunden kan till exempel bära mobiltelefon, mediciner, bajspåsar och plånbok i klövjeväskan då man är ute på stan eller bara ut på promenad. När man behöver något som finns i väskan ber man Beatriz hoppa upp på något så att sakerna blir lätta för mig att plocka upp.

Ordinlärning

"Hopp upp"

"Ner"

"Stå stilla"

Hunden kan orden sedan tidigare men behöver läras in i samband med väskövningar.

Träningsplan

Ta vanliga kvarterspromenader för att vänja henne vid väskan. Lägga i lite tyngd (i slutet max 600 g). Träna henne att hoppa upp på saker och stå stilla så att jag kan plocka upp och lägga ner saker i väskan.

Träningslogg

Vecka 19

T: Vänja henne vid att gå omkring med klövjeväskan

S: Gick bara bra

K: Som tyngd hade hon en kryddbuk av glas på vardera sidan, sammanlagd vikt knappt 300 gram. Maxvikt för Beatriz att bära är 600 gram, en tiondel av hennes vikt. Hon gick och skrapade i lite staket och så eftersom hon inte är van att vara så bred, men den enda som brydde sig om det var lillasyster Phoebe.

Roligt att se att hon kunde slappna av och kissa med väskan på men ändå var så koncentrerad att hon bara sneglade på mötande hundar med slackt koppel.

Vecka 20

T: Öva på att gå med väskan med plånbok och telefon i samt hoppa upp på saker och stå stilla så att jag kan ta fram saker ur väskan.

S: Inga problem

K: Perfekt att ha grejerna på hunden på sommaren då man har lite fickor på kläderna!

Moment som finns på film:

- Hämta telefonen
- Dra av strumporna
- Dra ut låda
- Hämta med hjälp av laserpekaren (nattskjorta)
- Stänga låda
- Släcka/tända lampa
- Plocka tvätt ur maskinen, dra vagn till mig, ge tvätt i mitt knä
- Stänga lägenhetsdörren
- Bära klövjeväska

Praktikberättelse

Som praktikplats för mitt projektarbete sökte jag efter någon instruktör som utbildade servicehundar. Till min stora glädje fick jag kontakt med Karolina (Lina) Humleblom som är assistanshundsinstruktör för FNA. Lina äger och driver också Hundens Hus i Sundsvall tillsammans med sin kollega Lena där de båda håller många olika sorters kurser och ordnar diverse aktiviteter. Hundens Hus i Sundsvall öppnade hösten 2007.

Lina har själv en servicehund, en Golden retriever vid namn Preston. Lina har begränsningar i sin rörlighet efter att olyckligt ha skadat nacke och rygg flera gånger. Hon har emellanåt starka nervsmärtor, har svårt att hålla saker i händerna och har svårt att överhuvudtaget böja på ryggen. Tack vara Preston gick hennes rehabilitering efter den senaste trafikolyckan mycket fortare än vad alla trott och hon har stor hjälp av honom i vardagen. Efter att ha utbildat Preston ville Lina fortsätta hjälpa andra att utbilda sina hundar och gick instruktörsutbildning på Hundens Hus i Stockholm 2004 med fortsatta kurser och fördjupningar under åren därefter. 2007 flyttade hon till Sundsvall.

Lina och Preston

Lina är som sagt assistanshundsinstruktör för FNA och FNA har helt individuella utbildningar för sina assistanshundsekipage. Man startar upp utbildningen för det enskilda ekipaget så snart de är redo och sedan fortsätter instruktören att träffa sina egna elever tills de är färdiga för examination. Vid examinationen ska en annan assistanshundsinstruktör samt någon annan hundkunnig person examinera ekipaget.

Oftast tränar man med ekipagen var och ett för sig, men de drar också ihop till gruppträningar då och då, framförallt då det handlar om miljö- och störningsträning.

Lina fixade ihop så att jag sammanlagt fick träffa sju olika servicehundsekipage under den vecka jag var med henne.

Vecka 17, 2008

Måndag

Väckarklockan var ställd på okristlig tid och jag och Beatriz började vår bilresa söderut strax före klockan sex på morgonen, en aning försenade. Vår resa gick mot Stockholm där vi bestämt träff med Lina vid "spottkoppen" på centralstationen klockan 13 samma dag.

För att slippa betala massor av pengar i vägtullar och parkeringsavgifter och slippa trafiken i centrala Stockholm så parkerade jag bilen på en pendlarparkering i Märsta, tog hund och ryggsäck och åkte pendeltåg in till Stockholm central. Mycket smidigt må jag säga. Tåget tog 36 minuter och jag betalade 100 kronor för resan tur och retur. Beatriz lade sig och sov på golvet i tåget som att hon aldrig gjort annat. Hon har åkt tåg en gång tidigare i sitt liv.

Prick klockan 13 var jag och Beatriz på plats på centralstationen där vi efter en stund träffade Lina och Preston och vi gick och satte oss och surrade över en kopp fika. Klockan tre mötte vi Anders och hans Golden retriever Lamberti som skulle examineras av Lina denna dag. Även Lambertis matte var med.

Anders hade drabbats av en sjukdom som gjorde att hans nervsystem och matsmältningssystem sakta blev sämre och nu gick han med krycka. Det hände att Anders ramlade ihop då hans nerver svek honom.

Anders behövde hjälp av Lamberti att plocka upp kryckan, mobiltelefonen och andra saker om han skulle tappa dem. Han behövde också draghjälp uppför backar och trappor och ibland även på slät mark om det blev tungt att gå. Som instruktör under utbildningen hade de haft Cilla Danielsson på Hundens hus i Stockholm.

Idag på examinationen skulle Lina kontrollera att Lamberti kunde utföra sina specialmoment, hålla sig lugn och fokuserad samt jobba på en så stökig plats som centralstationen samt koppla av och vara stilla då så behövdes. Examinationen gick bara bra och Lamberti är nu examinerad servicehund.

Jag försökte filma examinationen men det gick sisådär då jag bar två väskor, hade Beatriz med mig och dessutom skulle försöka uppfatta vad de sa.

Anders och Lamberti

Klockan 19, efter middagspaus för mig och Lina, var det dags för gruppträning i centralhallen med tre ekipage som har Lina som instruktör. De tre ekipagen var Matte med sin Golden retriever Frasse, Aimie med sin storpuddel Alva och Anita med sin Golden retriever Elvis.

De tre ekipagen hade inte träffats förut så det var dels en träning för hundarna att inte bry sig om de andra hundarna, dels miljöträning och dels momentträning.

Matte och Frasse

Aimie och Alva

Anita och Elvis

Lina instruerade hur de skulle klicka och belöna för att hunden sökte ögonkontakt, att hunden hälsade i handen på föraren och någon annan person, att inte plocka upp frestande saker på marken samt att plocka upp det föraren bad om bland annat. Alla tre förarna hade en fantastisk kontakt med sina

hundar och hundarna var jätteduktiga på att koppla bort störningar. Jag stod med Beatriz mitt bland dom och det var ingen hund som brydde sig till exempel.

Efter nästan två timmars träning tog vi fika och passivitetsträning och jag kunde passa på att intervjua alla.

Inne på centralstationen är hundar tillåtna och folk reagerar inte negativt på att det är hundar där inne. Tvärtom var de allra flesta människors reaktioner väldigt positiva hela dagen. Många kom fram och frågade om det var "sådana där assistanshundar" och väldigt många log då de gick förbi. Flera stannade och tittade på träningen ganska länge.

När träningen var klar och hundarna rastade var det dags att resa mot Sundsvall. Jag och Beatriz tog pendeltåget till Märsta och sedan började bilresan norrut igen.

Efter 95 mils bilkörning och 22 timmar efter att jag klivit upp på morgonen samma dag var vi framme vid Hundens hus i Sundsvall där jag och Beatriz skulle sova. Lina visade mig rummet där jag skulle sova och försvann sedan. Jag hann bara byta om till nattskjorta i mitt rum så bankade det på fönstret. Jag öppnade fönstret och där utanför står det två polisbilar och sex poliser. Tydligt hade ett larm gått som tillhörde veterinärkliniken i samma byggnad och eftersom det lyste i mitt rum så trodde dom att jag var den skyldiga. Så där fick jag stå i nattskjorta och försöka intyga min oskuld. Jag hittade inte Lina i byggnaden fastän hon sagt att hon också skulle sova där och chefen för veterinärkliniken kom och sa att hon hade då aldrig sett mig förut. I walkie-talkie hörde jag en av poliserna rapportera att "det är en kvinna där inne och hon har ett djur inne i rummet också". Djuret var Beatriz som voffat till några gånger åt det konstiga i situationen.

Till slut förstod dom att jag var väldigt oskyldig till larmet och gav sig av. Jag behöver väl inte säga att jag sov som en stock i min tätsäng efter det?

Beatriz helt slutkörd

Tisdag

På tisdagen blev det lite sovmorgon innan det var dags att fara och träffa ett servicehundsekipage under utbildning. Det var Christina och hennes Cavalier king charles spaniel som vi skulle träffa och det var deras allra första träningstillfälle efter inprovningen.

Vi mötte upp dom utanför entrén till Birsta köpcentrum och där instruerade Lina dom i olika övningar. Framförallt handlade det om att få Kevin att sitta "ryggsäcken", vilket innebär att sitta lugnt och stilla mellan sin förares ben. Kevin klarade det galant och blev sedan inklickad och därefter fick han träna på att hälsa i Christinas hand. Söta Kevin lärde sig jättefort och kunde koppla av bara fint där vi satt i trappan utanför entrén där det gick folk hela tiden.

Christina och Kevin

Efter ett tag i Birsta kom Sonja Hjelm med sin servicehund Buster. Sonja bor i Härnösand och är utbildningsansvarig i FNA. När Lina tränat färdigt med Christina och Kevin så fick jag tid tillsammans med Sonja och Buster och tillsammans gick vi och åt inne på köpcentret och surrade en massa. Efter det fick jag följa med och videofilma då Sonja och Buster handlade inne på ÖoB och inne på Systembolaget. Det var helt fascinerande att se och höra folks reaktioner då de såg hunden inne på affärerna. Många kommenterade (utom Sonjas hörhåll) att människan ju faktiskt gick själv – behöver man då servicehund? Några trodde att Sonja höll på att utbilda Buster åt någon annan. Många tokstirrade. Tänk vad folk är tokiga, ska det behövas en rullstol för att visa att man är funktionshindrad? Sonja sitter i rullstol delar av dagen och kan nästan inte alls böja på ryggen och har svårt för att bära saker i händerna. Inne i affärerna plockade Buster varorna och gav till matte som stoppade dom i klövjeväska som Buster hade på sig. Mycket praktiskt.

Sonja och Buster

Onsdag

På förmiddagen var jag och Beatriz på en långpromenad i soligt och varmt väder i vacker natur.

På eftermiddagen träffade vi Christina och Kevin igen, denna gång inne på Hundens hus. De fick fortsätta träna på att hälsa i handen, nu även i min och Linas hand. De fick också fortsätta träna på att Kevin skulle sitta ryggsäck och så fick de lära sig att använda en targetstick.

Lina ritade piktogram till Christina med bilder av vad de skulle göra med stegringsplan och rutor att kryssa i för varje gång man tränat ett visst moment. De flesta saker skulle tränas i flera olika miljöer och sedan skulle Christina få nya piktogram varje gång de träffades.

Efter det städade jag ett förråd som behövde organiseras.

På kvällen fick jag vara med och lära då Lina höll i en aktiveringskurs, denna gång med väldigt lugn aktivering då kvällens tema var massage och stretching.

Efter det skulle vi fara och handla och panta massor av pantburkar och flaskor som jag städade ihop i förrådet. Jag skulle också få se Preston hjälpa Lina på affären. Tyvärr stängde affären precis då vi

lyckats packa ur alla pantgrejer ur min bil (hela skuffen full) och vi lyckades bara precis smita in och panta allt. Någon handling blev det inte.

Sent på kvällen fick jag och Beatriz visa upp vad vi lärt oss i servicemomentsväg. Lina hade flera fiffiga kommentarer och lösningar. Bland annat så undrade hon varför vi hade gjort en så avancerad lösning med lysknappen och jag hade inget annat svar än att tanten på filmen hade gjort så. Bort med anordningen på lysknappen, bort med ett kommando och så blev lyse av och på sjutusen gånger enklare!

Lina fick oss också att prova att plocka upp mynt och kreditkort och Beatriz löste det bara bra efter några försök. Skam den som ger sig sa Beatriz.

Jag fick också veta att det är konstigt att ha Kleenex-askar på golvet hemma. Jag borde ställa upp asken på något för att det skulle bli mer verklighetstroget. Hmm... en liten pall med trappsteg borde fungera och sådana borde dom ju ha på IKEA?

Torsdag

Jag fick vara med en liten stund på en instruktörskurs och se en film om människan som jägare. Sedan hann jag städa och organisera förråd nummer två innan det var dags för sen lunch.

Nu skulle vi försöka göra slag i saken och fara och handla så att jag fick se Preston inne på mataffären och det gick bara bra förutom att Lina inte hittade ICA-kortet så det tog en stund att fixa ett nytt tillfälligt sådant.

Inne på ICA var alla i personalen riktigt positiva och imponerade av Preston som fick fulla klövjevaskan med varor. Däremot fanns det andra kunder som såg mindre positiva ut.

Efter det for jag iväg på IKEA och köpte mig den lilla pallen som skulle vara bra att ha till både lysknappar och Kleenex-lådor. Tyvärr visade det sig att pengarna var slut på kontot så trots att jag gick i sisådär 20 affärer så bidde det bara den pallen för 99 kronor inhandlat.

Pall Bekväm 99 kronor

När jag kom tillbaka från Birsta fikade vi tårta och sedan var det bara för mig att städa ur rummet så att nästa gäst fick rent golv och fräscha lakan.

Lina fick tio stycken Lakrisal i en fin påse av mig som tack för praktiken. Det hade visat sig under

veckan att hon gillade sådana.

Själv fick jag en fin magväska som gåva av Preston.

Sedan var det dags att ta bilen hemåt och de 27 milen hem kändes väldigt korta.

Aldrig mer att jag kör 95 mil samma dag utan vila som jag gjorde på måndagen, det var en riktig prövning som krävde mycket kaffe och godis...

Duktig bil

Efter att aldrig ha träffat en servicehund förut hade jag nu fått träffa massor under fyra dagar och jag har verkligen lärt mig massor.

Diskussion

Att vilja skaffa och utbilda en servicehund verkar sprida sig som ringar på vattnet kring de redan aktiva. Detta är jätteroligt, men innebär också att organisationerna växer, att det behövs fler instruktörer och att det behövs ännu mer pengar till utbildning av dessa hundar.

De allra flesta som utbildar en hund till servicehund har haft hund tidigare vilket förmodligen underlättar enormt och framförallt sänker det utbildningskostnaden då man är van att träna hund. Åtminstone har man en känsla för hund och allmänlydnadsträning sedan tidigare.

Många är de som lagt ut stora pengar för att få sin hund utbildad och examinerad. Många har fått resa långt och lägga ner mycket tid. Dessvärre kan vi inte med säkerhet säga att vi ser en ljusning. Hittills har de allra flesta som gått till inprovning fått pengar från SKK:s assistanshundsfond, kanske inte mer än 5 000 kronor, men det får väl ändå anses som ett bra bidrag.

Nu finns inte assistanshundsfonden längre och alla servicehundsinblandade sätter sitt hopp till socialdepartementet som ska ta upp frågan om bidrag till assistanshundar under hösten 2008.

Om det inte blir några statliga bidrag så sätts hoppet till diverse fonder och kanske sponsorer, både privata och företag.

Hur många som fortsättningsvis har råd att utbilda sin hund får alltså framtiden utvisa. Under 2008 har de flesta ekipage som är under utbildning fått pengar från SKK:s fond så det är alltså till 2009 som det blir spännande att se om det blir statliga bidrag eller väldigt ont om utbildningspengar.

Just nu har assistanshundsinstruktörerna väldigt mycket att göra i alla fall. Lina har t.ex. 16 stycken ekipage under utbildning och de ska hon alla träffa minst en gång i månaden. Ekipagen bor både i Stockholm och Sundsvall och på andra platser så det blir mycket resande.

Det är roligt med dessa "nya" former av träning där man kan se att de inte finns några gamla träningsmetoder som lever kvar. Det verkar vara samma med all ny hundträning som är uppfunnen efter 1980, t.ex. agility, freestyle, rallylydnad där alla tränar mycket med klicker och i stort sett utan bestraffningar (förutom utebliven belöning).

Källförteckning

Training your own assistance dog – DVD med Barbara Handelman (2004)

Civila tjänstehundar – bok av Åsa Tova Bergh (2006)

Assistanshundar – broschyr från Svenska kennelklubben

Information om assistanshundsfonden ur tidningen Hundsport nummer 2/2008

Föreningen Nordiska Assistanshundars hemsida <http://www.fnahundar.se/>

Svenska Service- och Signalhundförbundetets hemsida <http://www.soshund.se/>

Intervjuer gjorda personligen med Lina, Sonja, Anders, Matte, Anita, Aimie och Christina.

Intervjuer gjorda via e-post med Lena och Anna-Karin.

Korrespondens via e-post med Karin Ekdahl på SoS kansli

Bilaga 1

Tillställes kommunen

Jag skriver till er med anledning av att jag är engagerad i assistanshundarnas rättigheter. Sedan många år är ledarhunden väl etablerad i samhället – däremot är det många som inte känner till andra kategorier av hundar som arbetar i människans tjänst.

Även dessa fyller flera otroligt viktiga funktioner och kan innebära skillnaden mellan hjälpberoende och självständighet. Diabeteshundar fungerar exempelvis som levande och högst tillförlitliga varnare för högt/lågt blodsocker och besparar sina förare (och samhället) åtskilliga ambulansutryckningar. Servicehunden är den rörelsehindrades förlängda arm och klarar olika specialmoment som den enskilde föraren behöver hjälp med, till exempel att plocka upp saker, hjälpa till med att öppna dörrar, hämta hjälp eller fungera som bud. Signalthunden samarbetar med en hörselskadad hundförare och markerar ljud, bland mycket annat SMS, anrop eller plötsligt uppdykande faror. Nu är det dessutom en epilepsihund under utbildning; denne ska lära sig att varna föraren för annalkande anfall.

Samtliga dessa hundar gör odiskutabel samhällsnytta och jag antar att det är ett rent förbiseende att inte vår kommun uppmärksammar dem i den lokala ordningsstadgan.

Enligt Statens Livsmedelsverk (SLV) är det dessa regler som gäller:

Service- och signalthundar i tjänst har, liksom ledarhundar för synskadade, tillträde till platser som normalt inte är tillåtna för hundar att vistas på t.ex. serveringslokaler.

Fr.o.m. 2006-01-01 medger Statens Livsmedelsverks vägledning "Hygien" kapitel 5.7.9.3 "Skadedjur och tamdjur" undantag från EU:s förordning nr 852/2004 kapitel IX punkt 4 vad gäller service- och signalthundar enligt följande:

Funktionshindrad person bör få medföra ledarhund, servicehund eller signalthund i serveringslokal och i vissa delar av en butik, under förutsättning att detta inte medföra risk för att livsmedlen kontamineras.

Somliga av landets kommuner har redan valt att föra in assistanshundar i den lokala ordningsstadgan. Detta visar på stor framsynthet och tillmötesgående av funktionshindrade kommunmedborgares behov av att medföra sitt bästa "hjälpmedel" i sociala sammanhang. På detta sätt har man exempelvis gjort det möjligt för funktionshindrad att medföra assistanshund på kommunala badplatser.

Arbetets art förutsätter i vissa fall att hundarna för att kunna arbeta fritt undantas från den generella regeln om koppeltvång. Även detta finns inskrivet i en del kommuners lokala ordningsstadga, liksom att assistanshundförare som inte själv klarar att ta rätt på hundens avföring befrias från denna skyldighet såvitt man inte har någon tvåbent assistent i sällskap som kan bistå med detta.

Givetvis gäller samma regler som för övriga hundägare, d.v.s. att föraren har fullt ansvar för sin hund. Undantag från den lokala ordningsstadgan ska inte heller gälla alla och envar utan

avser certifierade hundar iförda tjänstetecken – eller hund under utbildning, även denna iförd tjänstetecken. På förfrågan ska föraren kunna legitimera sig och sin hund genom att visa upp godkänd tjänstelegitimation – något som man tilldelats efter avslutad utbildning och genomgången examination.

Jag yrkar alltså på att kommunen snarast inför en klausul rörande assistanshundar i den lokala ordningsstadgan. Genom att där jämställa assistanshundar med ledarhundar kan man i hög grad underlätta för funktionshindrade att ta aktiv del av samhällslivet. På samma gång skulle denna åtgärd innebära tydligare riktlinjer för näringsidkare och övriga kommunmedborgare som är tveksamma till vilka regler som gäller.

Jag ser fram emot att kunna meddela att vår kommun tillhör de framsynta och hoppas på ett positivt besked!

Med vänlig hälsning